

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN YETENEK GELİŞİMİNDE
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mine ÖZGEN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL

İSTANBUL – 2019

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Mine ÖZGEN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Yönetim Bilimi Açısından Yetenek Gelişiminde Görsel Sanatlar Eğitimi ve Öğretiminin Önemi.
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : İşletme
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 14/01/2019
- SAYFA SAYISI** : 71
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL
- DİZİN TERİMLERİ** : Yönetim Bilimi, Yetenek, Görsel Sanatlar, Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum.
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmada yönetim bilimi açısından yetenek gelişiminde görsel sanatlar dersine yönelik tutumun demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu Sinop'ta eğitim gören 80'i kız, 50'si erkek olmak üzere toplam 130 ortaöğretim öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada nicel araştırma paradigması üzerinden iki bölümden oluşan ölçek kullanılmıştır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Mine ÖZGEN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN YETENEK GELİŞİMİNDE
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mine ÖZGEN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL

İSTANBUL – 2019

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez/proje olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mine ÖZGEN

.../.../ 2019

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mine ÖZGEN' in “**Yönetim Bilimi Açısından Yetenek Gelişiminde Görsel Sanatlar Eğitimi ve Öğretiminin Önemi**” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Yusuf Sait TÜRKAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hülya YILMAZ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2019

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmada Sinop ilinde Anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilerin çeşitli demografik değişkenler açısından Görsel Sanatlar Dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi için yapılmıştır.

Bu çalışmada yönetim bilimi açısından yetenek gelişiminde görsel sanatlar dersine yönelik tutumun demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın rneklem grubu Sinop'ta eğitim gören 80'i kız, 50'si erkek olmak üzere toplam 130 ortaöğretim öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada nicel araştırma paradigması üzerinden iki bölümden oluşan ölçek kullanılmıştır. Birinci bölümde öğrencilerin bilgilerinin yer aldığı demografik değişkenlerin bulunduğu kişisel bilgi formu, ikinci bölümde ise 24 maddeden oluşan likert tipi beş seçenekli görsel sanatlar dersine yönelik tutum leği uygulanmıştır. Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum leğinin güvenirlik çalışması yapılmış Cronbach's Alpha değeri 0,866 bulunmuş olup oldukça güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Demografik değişkenler ile görsel sanatlar dersine yönelik tutum leği arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için 'T' testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Uygulama sonucu elde edilen veriler SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Sonuç olarak cinsiyet, sınıf düzeyi ve anne meslek grupları arasında anlamlı farklılık belirlenirken; baba meslek grubu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, gelir düzeyi ve barınma ile ilgili anlamlı farklılık belirlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Yönetim Bilimi, Yetenek, Görsel Sanatlar Dersi, Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum.

SUMMARY

In this research, the province of Sinop Anatolian High School students at various demographic variables were conducted to determine attitudes towards the lesson in terms of Visual Arts.

In this study, attitudes towards science lesson in terms of talent management in the development of the Visual Arts in terms of demographic variables are investigated.

The research sample group of 80 girls who were trained in Sinop, 50% male consists of a total of 130 secondary school students. Through the quantitative research paradigm in research, which consists of two sections scale was used. The demographic variables in the first section of the form which has personal information of students the second part consists of 24 items and is a likert-type five-choice visual arts attitude scale towards the lesson was applied. Visual Arts Lesson's attitude towards the reliability of the scale used Cronbach's Alpha value 0,866 made a study of it has been concluded that were found and are quite reliable.

Visual arts lesson with demographic variables to understand whether there is a significant difference between attitude scale towards the 'T' test and ANOVA test was applied. Data were analyzed by using SPSS package program obtained as a result of the application 23.

As a result, gender, grade level and determining significant differences between occupational groups maternal; father occupation, father education, mother education status, income level and housing-related significant difference is to be determined.

Keywords: Management Science, Talent, Visual Arts Instructor, Visual Arts Lesson Attitude Towards

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER	III
TABLolar LİSTESİ	V
GRAFİKLER LİSTESİ	VI
EKLER LİSTESİ	VII
ÖNSÖZ	VIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜRLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	
1.1 SANAT VE EĞİTİM	3
1.1.1.Sanat	3
1.1.2. Sanat Eğitimi	5
1.1.3.Ortaöğretim Görsel Sanatlar Eğitiminin Hedefi	5
1.1.4. Görsel Sanatlar Eğitiminin Gelişimi	6
1.1.5. Görsel Sanatların Eğitimdeki Yeri	7
1.1.6. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sanatsal Yönelimleri ve İlgili Alanları	8
1.2. YETENEK	9
1.2.1. Yetenek Kavramı	9
1.2.2.YetenekYönetimi Kavramı	10
1.3. YÖNETİM BİLİMİ	12
1.3.1.Yönetim Biliminin Gelişimi ve Temel Yönetim Yaklaşımları	13
1.3.2. Yönetimin Bilimselleşmesi	13
1.4. TUTUM	14
1.4.1.Tutumu Oluşturan Temel Öğeler	17
1.4.1.1. Bilişsel Öğeler	18
1.4.1.2. Duygusal Öğeler	19
1.4.1.3. Davranışsal Öğeler	19
1.4.2. Tutumların Oluşması	20
1.4.3. Tutum ve Davranış	22

İKİNCİ BÖLÜM: YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN YETENEK GELİŞİMİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMA

2.1. ARAŞTIRMA

2.1.1. Araştırmanın Amacı.....	23
2.1.2. Problem Cümlesi.....	23
2.1.3. Alt Problemler.....	23
2.1.4. Araştırmanın Önemi.....	24
2.1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	24
2.1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	24

2.2. YÖNTEM..... 25

2.2.1. Araştırma Modeli.....	25
2.2.2. Araştırma Şekli ve Örneklem Seçimi.....	25
2.2.3. Veri Toplama Araçları.....	26
2.2.4. Verilerin Çözümlemesi.....	27

2.3. ANALİZ..... 28

2.3.1. Güvenirlik Analizi.....	28
2.3.2. Normallik Testi ve Analizi.....	28
2.3.3. Verilerin Analizi.....	30

2.4. BULGULAR VE YORUMLAR..... 30

2.4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	30
2.4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	32
2.4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	34
2.4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	36
2.4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	38
2.4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	40
2.4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	42
2.4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44

2.5. GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUMUN ALT BOYUTLARI İLE VERİLERİN KARŞILAŞTIRMASI..... 45

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 47

KAYNAKÇA..... 49

EKLER..... -

TABLolar LİSTESİ

	SAYFA
Tablo 1.1. Tutum Bileşenleri ve Tutum Geliştirme Süreci.....	17
Tablo 2.1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Güvenirlik Sonuçları.....	26
Tablo 3.1. Öğrencilerden topladığımız verilerin güvenirlik analizi.....	27
Tablo 3.2. Betimsel istatistik verilerinin analizi	27
Tablo 3.3. Normallik Testi Sonuçları	29
Tablo 3.4. Cinsiyete göre frekanslar	29
Tablo 3.5. Cinsiyet Değişkeni için Grup ortalamasının karşılaştırma sonuçları	31
Tablo 3.6. Sınıf Düzeyine Göre Frekans Tablosu	31
Tablo 3.7. ANOVA Testi Sonuçları	33
Tablo 3.8. Baba Öğrenim Durumu Frekans Tablosu	33
Tablo 3.9. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Ölçeği ANOVA Sonuçları	35
Tablo 3.10. Baba Meslek Grubuna Göre Frekans Tablosu	35
Tablo 3.11. Meslek Gruplarına Göre Ortalama Tablosu	36
Tablo 3.12. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ANOVA Sonuçları	37
Tablo 3.13. Anne Öğrenim Düzeyi Frekans Tablosu	37
Tablo 3.14. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları	38
Tablo 3.15. Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.....	39
Tablo 3.16. Anne Meslek Grupları Frekans Tablosu	39
Tablo 3.17. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Puan Ortalaması	40
Tablo 3.18. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ANOVA sonuçları	41
Tablo 3.19. Aile gelir Düzeyi Frekans Tablosu	41
Tablo 3.20. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumun ANOVA sonuçları	42
Tablo 3.21. Öğrencinin kaldığı Yer Grubu Frekans Tablosu	43
Tablo 3.22. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumun ANOVA sonuçları	44

GRAFİKLER LİSTESİ

SAYFA

Grafik 3.1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Verilerinin Normal Grafiği.	28
Grafik 3.2. Cinsiyete göre pasta grafik karşılaştırılması	30
Grafik 3.3. Sınıf Düzeyine Göre Pasta Grafik Karşılaştırması	32
Grafik 3.4. Baba Öğrenim Durumu Pasta Grafik Karşılaştırması.....	34
Grafik 3.5. Baba Meslek Grubuna Göre Pasta Grafik karşılaştırılması	36
Grafik 3.6. Anne Öğrenim Düzeyi Pasta Grafik karşılaştırılması.....	38
Grafik 3.7. Anne Meslek Grubu Pasta Grafik Karşılaştırılması	40
Grafik 3.8. Aile gelir Düzeyi Pasta Grafik Karşılaştırması	42
Grafik 3.9. Öğrencinin kaldığı Yer Grubu Pasta Grafik Karşılaştırılması	43

EKLER LİSTESİ

EK – A: Kişisel Bilgi Formu

EK – B: Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği

ÖNSÖZ

Görsel sanatlar dersi, çocuğun sosyal bir birey olarak topluma katılımında, zihinsel etkinliklerde bulunarak sağlıklı tercihler yapabilmesinde ve duygusal anlamda kendini geliştirerek ifade edebilmesinde bireye katkı sağlayan ve bireyin tüm bilişsel, duygusal ve davranışsal tutumlarına etki eden önemli bir eğitim aracıdır. Görsel sanatlar dersinde bireye kazandırılacak tutum ve davranışlar ekonomik ve kültürel farklılıkların, sosyal çevreden kaynaklanan olumsuzlukların ve fiziksel şartların en aza indirgenmesini gerekli kılar. Bu doğrultuda bireye verilen sanat eğitimi kadar bireyin içinde yaşadığı sosyal çevreninde, bireyin tutumlarına ne düzeyde etki ettiğinin belirlenmesi gerekir.

Görsel sanatlar eğitimi, sosyal bilimlerin pek çok alanıyla ilişkili ve çok katmanlı bir düşünsel yapıya sahiptir. Bu doğrultuda bireylerin yetenekleri doğrultusunda sanat kültürünü anlaması, kaliteli bir eğitimle; bilgi sahibi, sentezci, yaratıcı, kendini ifade edebilecek teknik ve düşünsel donanıma sahip özgün düşünebilen bireyler olarak yetiştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Sanat ve bilim eğitiminin bireysel ayrıcalıklara göre yapılması gerekmektedir. Seçilen malzeme ve ortam yetenek gelişimi için önemlidir. Bu nedenle önerilen tek tip eğitim modeli öğrencinin yaratıcılığına, beklentisine hitap etmeyebilir. Bu yüzden öğrencinin yetenekli ve tercih ettiği alanla ilgili eğitim alması kaçınılmaz olmaktadır. Bu öğrenciye zenginlik katacaktır.

Çalışmalarım esnasında tez danışmanlığımı üstlenerek bilgi ve tecrübelerini paylaşan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Fikri KÖKSAL' a, çeşitli aşamalarda desteklerini esirgemeyen değerli meslektaşlarım Berrin ÖZDEN ve Murat AVCI' ya, yüksek lisans derslerini aldığım tüm değerli hocalarıma, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına, eğitim hayatım boyunca öğrencisi olduğum değerli öğretmenlerime, meslektaşlarıma, öğrencilerime, çalışmam boyunca beni yalnız bırakmayan eşim Murat ÖZGEN' e çok teşekkür ederim. Son olarak, yapmış olduğum bu çalışmayı, aramızdan ayrılan ilk tez danışmanım merhum Prof. Dr. Ali Osman ÖZCAN' a ve sevgili babam, merhum Nesuhi OKUTGEN' in anısına ithaf ettiğimi belirtmek isterim.

GİRİŞ

Yetenek gelişiminde görsel sanatlar eğitiminin önemi büyüktür. Bireyin topluma kazandırılmasında, becerilerini ortaya koyarak doğru kararlar almasında, kendini ifade etmesinde, bireyin tüm tutum ve davranışlarına yön veren eğitim anlayışıdır. Sosyal bilimlerin bir çok alanıyla bağları olan sanat eğitimi farklılıkları içinde barındıran entelektüel bakış açısı sağlayan geniş bir yapıya sahiptir. Sanat ve bilim eğitimi bireyin farklılıkları göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Kullanılan malzeme, mekan, uygulama çeşitliliği, teknik oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle bireylere farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim modelleri ile eğitim ortamı sağlamak gerekmektedir. Böylece bireyin kendini fark etmesi ve yeteneklerini keşfetmesi kısa sürede gerçekleşecek ve gelecek hedeflerine yön vermesi netlik kazanacaktır. Bu süreçte bireyler ortaya koydukları yetenekleriyle kendisini değerli hissedecek ve kapasitesinin üzerine çıkacaktır. Bu yüzden öğrencinin yetenekli ve tercih ettiği alanla ilgili eğitim alması kaçınılmaz olmaktadır. Bu öğrenciye zenginlik katacaktır.

Görsel sanatlar eğitimi, fen bilimleri ve sosyal bilimlerin pek çok alanıyla ilişkili ve çok katmanlı bir düşünsel yapıya sahiptir. Bu doğrultuda bireylerin yetenekleri doğrultusunda sanat ve bilim kültürünü anlaması, kaliteli bir eğitimle; bilgi sahibi, sentezci, yaratıcı, kendini ifade edebilecek teknik ve düşünsel donanıma sahip özgün düşünebilen bireyler olarak yetiştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Eğitim sisteminin üst düzeyinde görev yapan yöneticiler, farklılaştırma ve yenilik getirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi gibi sorunlarla uğraşırlar. İşin başında olan bu kişilerin stratejik planlama ve yöneticilik konularını bilmesi gerekir. Öte yandan eğitim sisteminin temelini oluşturan örgün eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin ise personel ilişkileri problem çözme ve karar verme becerileri, doğru planlama ve personel eğitimi gibi konularda yetenek sahibi olması gerekir. Bununla paralel olarak sınıf düzeyinde, sınıf yönetimini sağlayan ve yönetici olarak kabul edilen öğretmenler de yönetim bilimi ilke ve esasları konusunda bilgili olmalıdır.¹

¹İrfan Erdoğan, *Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği*, 2. Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2000, s. 2

Bu çalışmada örgün eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimleriyle, görsel sanatlar alanındaki yetenekleri arasında bir bağlantı olduğu gerçeğinden hareketle, aslında sahip oldukları bireysel farklılık ve yeteneğin farkına varmalarını ve bunu gelecek yaşantıları ve kariyer hedefleri doğrultusunda kullanabilmeleri amaçlanmaktadır.

Sanat ve bilim eğitiminin bireysel farklılıklara ve yeteneğe göre yapılması gerekmektedir. Seçilen malzeme ve ortam farkındalık ve yetenek gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle önerilen tek tip eğitim modeli öğrencinin yaratıcılığına, beklentisine hitap etmeyebilir. Bu yüzden öğrencinin yetenekli ve tercih ettiği alanla ilgili eğitim alması ve bu doğrultuda kendini geliştirmesi kaçınılmaz olmaktadır. Gelecek yaşantısında hedeflere ulaşma ve kariyerine yön vermesi bakımından düşünecek olursak, bu öğrenciye zenginlik katacaktır.

Yapılan araştırmalar; bireylerin yetenekleri doğrultusunda doğru eğitim aldıklarında ülkenin kalkınmasında lider yöneticiler olarak önemli görevler alabilecek potansiyel g olabileceklerini ortaya koymuştur. Örgün eğitim kurumlarına devam eden öğrenciler için erken yaştan itibaren yeni eğitim politikaları hayata geçirilmeli ve ülke kalkınmasında ve gelişmesinde önemli rol onayacak hamleler yapılmalıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜRLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1 SANAT VE EĞİTİM

1.1.1.Sanat

En yalın anlatımıyla sanat; “insanın şekil yaratma yetisidir denebilir” Tolstoy’ a göre sanat “İnsanın bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu, kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, yedi renk veya kelimelerle belirlenen biçimlerle ifade etme ihtiyacından sanat ortaya çıkmıştır.”ifade etmektedir.²

Geçmişten günümüze kadar gelen sanat, insanoğlunun mağara duvarlarına çizdikleri şekillerden günümüze kadar, kendisini sürekli göstermiş, vazgeçilmez bir ihtiyaç olmuştur. İnsanoğlu sözlerle ifade edemediği olayları birbiriyle birleştirmiş ve anlatım aracı olarak sanatı kullanmıştır. Çok eski bir geçmişe sahip olan sanat, her kültürde farklı özellikleriyle kendisini göstermiştir.³

Sanatın ortaya çıkmasıyla insanoğlu, sürekli kendisini yenileme ve değişime gitmiş, bilim alanında gerçekleri; sanat alanında da güzeli bulma yolunda çalışmalar yapmışlardır.⁴ İnsanoğlu sanat eserlerine “acılarını mutluluklarını, zaferlerini ve coşkularını” aktarmışlar, sözle ifade edemediği duygularını sanat eserleri ile anlatmaya çalışmışlardır.⁵

Platon’ a göre sanat, doğanın yansımasıdır. Sanatçı bu yansımaları eserine aktararak doğadaki olayları tekrar resmetmiş olur. Sanatçı doğadaki olayları tüm gerçekliğiyle aktarmış olur. Aristo’ ya göre ise, insanın duygularıyla yaptığı sentezdir. Dolayısıyla ortaya çıkan eser; sanatçının duygularıyla yorumladığı gerçeklerin yansımasıdır.⁶

²Birol Özer, *Yorumlar*, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1986, s. 12

³Vedat Özsoy, *Görsel Sanatlar Eğitimi*, 2. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Basımevi, Ankara, 2007, s.130

⁴Mutlu Erbay, *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi*, 1. Basım, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1997, s. 51

⁵Ali Osman Alakuş, *Sanat Eğitiminin Gerekliği ve İşlevi*, Pegem Akademi, Ankara, 2005, s. 4

⁶Vedat Özsoy, *Görsel Sanatlar Eğitimi*, 2. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Basımevi, Ankara, 2007, s. 130

Grombrich' e göre "sanat" yoktur, sadece "sanatçılar" vardır. Sanat ise insanoğlunun kendisini ifade etmek için mağara duvarlarına yaptığı resimlerden günümüze kadar gelen tasarımları ifade etmektedir. Herbert Read ise sanatı, kişinin sahip olduğu bilgi ve anlatım gücü olarak ifade etmektedir.⁷

İnsan sanat yoluyla, olaylara farklı açılardan bakabilmeyi, bu sayede yeni ve farklı çözümler geliştirmeyi ve kendini bilişsel, duyuşsal ve devinişsel anlamda geliştirerek yaşadığı iklime uyum sağlayabilmeyi öğrenir. Sanat, kişilerin karşılaştığı olaylara karşı duyguları ve düşünceleri arasında kurduğu bağı güçlendirir. Böylece sanat bireyin bilişsel yeteneğinin gelişimine de katkı sağlar.

Brandt (1988)' a göre, Görsel Sanatlarda öğrenme bilişsel ve entelektüel bir gelişimdir, bu gelişim bireyin hayal gücü yanında duygularını rahat ifade edebilmeyi, ayrıntıları yakalayabilme gücünü geliştirmeyi gerektirir.⁸ Çünkü sanatın temel amaçları da bilişsel yeterliliği gerektirir. Dolayısıyla sanat bu yönüyle bilişsel bir süreç gerektirmektedir.⁹

Bu doğrultuda sanat, insanın yaşadığı olaylar karşısında edindiği tecrübeleri düşünce süzgecinden geçirerek, olaylara daha akılcı bir gözle bakabilmeyi sağlar. Olaylar arasında bağ kurarak duyuşsal bir doyuma ulaşmayı ve bütüncül bir yaklaşımla bakabilmeyi sağlar. Sorunlara sanat yoluyla yaklaşmayı öğrenen insan, gerçeklerin üstesinden gelmeyi de öğrenmiş olur. Bu açıdan sanat, eğitim sürecinin temel taşlarından biri olmalıdır.

⁷Vedat Özsoy, **Görsel Sanatlar Eğitimi**, 2. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Basımevi, Ankara, 2007, s. 130.

⁸Abdullah Ayaydın, Bilgi Çağında Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği, **Ekev Akademi Dergisi**, 2010, 437-446, s. 440.

⁹Ayaydın, a.g.e., s.440.

1.1.2. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi bireye, kendisini bağımsız olarak anlatabileceği güvenilir bir ortam sağlar. Birey kendi kabiliyet ve ilgi duyduğu alanları ya da kendine özgü farklılıkları açısından, hislerini görsel olarak yansıtır, farklı açılardan kişisel gelişimini sağlayarak, sosyal tecrübeler edinir. Atölye etkinliklerinde paylaşımı yaşayarak öğrenir. Üzerine düşen sorumlulukları alarak, sorumluluk duygusu gelişir. Düzenli olmayı hedefler. İşte bu açıdan bakıldığında bireyler için sanat eğitimi, kendilerini hiç bir zorlama olmadan, hür iradeleriyle anlatarak güven duygusu edinebilecekleri, günümüz yeniliklerine uyum sağlayabilecekleri vazgeçilmez bir alandır.¹⁰

Sanatın bireyin hayalindeki asıl gerçek, istenilen sonuca ulaşılabileceği yol, verimli bir sanat eğitimi ile olur. İşte bu açıdan bakıldığında eğitim öğretim devam ettiği süre boyunca Sanat eğitimi alınmalıdır.¹¹

Gözlemlendiği gibi sanat eğitimi, değişik kişilerin anlamlandırdığı kadar zahmetsiz bir öğrenim süreci olamaz. Sanat eğitimi almış, bu alanda yetişmiş öğretmenlerin sanatla içiçe kültürel özellik ve niteliklere sahip bakış açısı kadar, öğrencinin kendinde var olan toplumsal ve ruhsal süreçlerin öğrencilerin üzerinde oluşturduğu etkilerin gözlemlenmesi ve sonuçlarının araştırılması gerekir. Tabiki bunların yapılması olgu, maharet ve vakit isteyen meşakatli bir süreçtir.¹²

1.1.3. Ortaöğretim Görsel Sanatlar Eğitiminin Hedefi

Sanat ile uğraşan ve sanat eseri ile karşı karşıya kalan onu inceleyen birey hareketlenen bütün zihni , bellek ile aşamaları, idrak etme , zihinde canlandırma , anımsama, çağrıştırmaya benzer kuvvetleri yetiştirmek sanat eğitimi ile meydana gelebilir.¹³ Cumhuriyetin toplumsal, milli ve kültürle ilgili kıymetini benimsemiş, laik, demokrasiye uygun barışçever ve modern kuşaklara ulaşılmasını amaçlar.¹⁴

¹⁰Serap Buyurgan ve Ufuk Buyurgan, *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007. S. 2.

¹¹Nevide Gökaydın, *Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı*, Sedir Yayınevi, Ankara, 1990. S. 18.

¹²Şener Öztop, Soruların ve Sorunların Işığında Sanat Eğitiminde Karşıtı Aramak, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 1998, 35-36, s. 35.

¹³Milli Eğitim Bakanlığı, *Ortaöğretim Programı Görsel Sanatlar Dersi 9-12. Sınıf Öğretim Programı*, M.E.B. Yayınları, Ankara, 2009, s. 50.

¹⁴Milli Eğitim Bakanlığı, 2009, a.g.e., s. 57.

1.1.4. Görsel Sanatlar Eğitiminin Gelişimi

Ülkemizdeki ilk sanat eğitiminin gelişimi Türkiye’de ilk Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayii Nefise Mektebi) 1883 yılında kuru Sanayii Nefise Mektebi, sanat eğitiminin ülkemizde gelişmesine öncülük etmiştir. Osman Hamdi'nin 1887'den 1908'e kadar müdürlüğünü yaptığı Sanayii Nefise'nin daha sonra Nazmi Ziya - Çallı Kuşağının Sanayii Nefise’de hoca olmaları ile okuldaki verilen eğitim iyice güçlenmiştir. Ayrıca “akademide görev alan Çallı kuşağının en büyük hizmeti ilk hocalıkları sırasında ve Cumhuriyetin başında heyecanlı bir öğrenci grubu yetiştirip Avrupa'ya göndermeleri olmuştur.”¹⁵ “Okullarda okutulmaya başlayan resim dersleri ile minyatür ve eski resim estetiği; ışık-gölgenin, bilimsel plandaki perspektifin çizgi sanatına girmesiyle etkisini yitirmiştir”¹⁶

Dahası “batıya gönderilen asker ressamı Paris'in o dönemdeki sanat akımlarından etkilenmek yerine, David-İngres klasiizm akademikleşmiş eğitimi ile Courbet'in etkilerini alarak yurda dönmüşler ve etkilenmelerini çalışmalarına aktarmışlardır”¹⁷

Kısaca “Sanayii Nefise mektebinin resim atölyelerinde yapılan çalışmalar, Türkiye'deki resim eğitiminin akademik bir disipline sokulması yönünden bir aşamadır”¹⁸ Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ülkemizde kültür ve sanata daha fazla önem verilmeye başlamış, “sanata ilgi devlet politikası haline getirilmiştir. Sanatın temel kültür sorunlarından biri olduğu vurgulanmış, sanat eğitiminin sorunları, milli eğitimin sorunları arasında ele alınmıştır.”¹⁹ Cumhuriyet Türkiye’sinde gerek kültür gerekse de sanat alanında yapılmak istenen şey batı Avrupası’ndan etkilenerek yeni eserler ortaya koymaktır. Sanat anlamında Cumhuriyet döneminde hedeflenen “Batılı kültür değerleriyle biçimlenmiş bir yaşam tarzı” tesis etmek ve bu ideal doğrultusunda oluşturulmuş/kurgulanmış bir “kültürel kimlik” oluşturmaktır. Bütünyle bakıldığında Cumhuriyet, kendi yurttaşını yaratmak, bu yeni birey bilincini oluşturmak için tasarlanmış bir projedir.”²⁰

¹⁵Adnan Turani, *Batı Anlayışına Dönük Türk Resim Sanatı*, İşbank Yayınları, İstanbul, 1977, s. 189.

¹⁶Nurullah Berk, *50. Yılda Resim Sanatımız ve Gelişimleri*, Kültür ve Sanat, İstanbul, 1973, s. 107.

¹⁷Turani, a.g.e., s. 189.

¹⁸Sabiha Tansuğ, *Çağdaş Türk Sanatı*, Remzi Kitap Evi, Evrim Matbaa, İstanbul, 1993, s. 181

¹⁹Burak Tarlakazan, Atatürk ve Sanat Kavramı Üzerine Düşünceler, *Bilge Dergisi*, 2003, Cilt: 10, 30-35, s. 32.

²⁰Gönül Paçacı, *Cumhuriyet'in Sesli Serüveni, Cumhuriyet'in Sesleri*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 10.

Cumhuriyet döneminden itibaren yönetim ve halktan insanlar Avrupa'ya gitmişler ve sanat ile ilgili eğitim almışlardır.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ülke sınırları haricinde kendilerini geliştirme çabası gösterilmiştir. Böylelikle "Türkiye Cumhuriyeti için ekonomistler, hukukçular, felsefeciler ve sanatçılar yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Darülfünun Emini İsmail Hakkı'nın (Baltacıoğlu) başkanlığında kurulan jüri tarafından düzenlenen ve Ağustos ayında uygulanan yarışma sonucunda, 22 kişi Almanya ve Fransa'da öğrenim görme başarısı elde etmiştir"²¹

1.1.5. Görsel Sanatların Eğitimdeki Yeri

"Sanat eğitimi de diğer eğitim alanları gibi yapıcı, yaratıcı, yorumlayıcı yetenekleri uyandıran, geliştiren, bireyin kendini değerlendirmesi ve kendini tanıması yönünde bilinçlenmesini sağlayabilmek gibi önemli hedeflere varmada yardımcı olan bir alandır"²² Görsel sanatlar, yaratıcılık ve eğitici çalışmaların çeşitli boyutlarda harmanlanmış bir şeklidir. Etrafla buluşma, görsel idrak etmeyle devam eden yaratıcılık ile verilecek eğitim ,sonraki süreçte eser üretmeyle zevkine varma ile bütünleşir.²³

Sanat eğitimi şahsiyete yönelik eğitime işidir. Görsel sanatlar eğitimi kişinin duygularıyla hareket ederek kendini ifade etmesi ile bağlantılıdır. Görsel Sanatlar eğitimi alan bireyler ortaya var etmek hedefiyle çalışmalar üretirler. Tabiatla estetik ezgilerin hissettirdiği zevki sadece sanatsal yönde eğitilmiş, estetik yapıya sahip insanlar algılayabilir.

Görsel sanatlar eğitimi yalnız yaratıcı özelliklere sahip bireylere değil öğrencilere özel olan ya da öğrencileri dinlendirmeyi hedef alan bir eğitim etkinliği değil, içinde zeka işleyişiyle ilgili duyuşsal, devinişsel öğrenilen bir alandır.²⁴ Öğrenci, idrak etme, tasarlama, bulunduğu ortamdaki yaşanan durumlar karşısında hassas olabilme özelliklerini gösterebileceği bir zaman dilimidir. Öğrenciler Görsel Sanatlar eğitimi alırken; düşünsel, bilişsel, duyuşsal ve bedensel aktivitelere katılarak kendilerini anlatım yolu olarak gösterebilecekleri önemli sanat alanıdır. Görsel sanatlar eğitimi yalnızca sanat eğitimi ile kalmayıp, tabiat ile bireyin ilişkisini kavrar,

²¹Kansu Şarman, *Türk Prometheler*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2005, s. 12.

²²Milli Eğitim Bakanlığı, *Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, MEB Yayınları, Ankara, 2008, s. 22.

²³Olcay Tekin Kırıçoğlu, *Sanatta Eğitim*, Demircioğlu Matbaası, Ankara, 1991, s. 10.

²⁴Abdullah Ayaydın, Görsel Sanatlar Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme Süreci Üzerine, *Milli Eğitim Dergisi*, Ankara, 2010, 240-250, s. 242.

hayatın bizlere sunmuş olduğu güzellikleri fark ederek ,bireyin kendine olan güvenme duygusunu edinmesini sağlayan zorunlu bir ögedir.²⁵

1.1.6. Orta retim  ğrencilerinin Sanatsal Yönelimleri ve İlgili Alanları

“Ergenlik dönemindeki fiziksel değişikliklerle birlikte ortaya çıkan ruhsal değişiklikler gençlerin aşıırı duyarlı olmalarına neden olmaktadır. Otoriteye tepki, alınganlık, kendine ve başkasına güvensizlik, k t msellik gibi olumsuzluklar eğitimi güçleştiren etmenlerdir. Sanat eğitimcisine duyulan kesin güven, bu dönemde ortaya çıkan olumsuzluklardan gençleri koruyabilmelidir”²⁶

Görsel alanda yaşıanan problemler öğrenim ile düzeltilir. Renkler arasındaki bağ, çizgisel armoni ile meydana getirilir. İlkokul ve ortaokul döneminde görsel çalışmalarda kaybolan bütün olma durumu ele geçirilir. Birey, bilgi edinerek kendini anlatmada  z m  sıkıntı çekmeden bulur. İşte bu yüzden ortam, araç -gereç temin edilmeli ,güdülenme ve açıklama uygulanmalıdır.²⁷

Orta retim  ğrencilerinin sanata ilişkin eğilimleri ve ilgi duydukları alanlar

- 1- Popüler kültür, moda ve spor, müzik, yaşam ve ölüm gibi yaşamın gerçekleriyle ilgilenirler.
- 2- Sadece bir alanda oluşmuş bilgiyi merak ederler.
- 3- Gerçek evrenle daha çok ilgilenirler. Çok ayrıntılı olarak algılama, sebep-sonuç ilişkilerini bulma ve ortaya çıkarmayı arzu ederler.
- 4- Benlik duygusunu ortaya koyma, hayatın g ç yönlerini özümleyerek sonuçlara ulaşmayı hedefler.
- 5- Olguların sebeplerini, neticelerini sistemli bir şekilde araştırarak icat isteği oluşur.
- 6- Sonuçları gerekçeleriyle değerlendirip en üst seviyede d şunerek beceriye ulaşırlar.
- 7- Çizgisel  alışmalar , renkli çalışmalar,pres teknikleri, sanatın tarihsel gelişimi ilgilerini çeker.
- 8- Yapmış oldukları sanatsal çalışmalar, ışık-gölge oyunu gibi etkinliklerde tabii ve saydam olmaya çalışır.

²⁵Meral Batur, İlk retim I. Kademe Görsel Sanatlar Dersi  retim Programı'nın Kazanımlar  gesinin  ğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 2010, s. 7. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

²⁶Milli Eğitim Bakanlığı, **Orta retim Programı Görsel Sanatlar Dersi 9-12. Sınıf  retim Programı**, Ankara, 2009, s. 22.

²⁷Ufuk Buyurgan ve Serap Buyurgan, **Sanat Eğitimi ve  ğretimi**, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 49.

9 - Sanat alanında daha çok; semboller, örnekler, değerli eşyalar renkli kitaplar ile mask düzenlemeleri uygularlar.

10 – El emeği tasarım çalışmaları ilgilerini çeker.

11 - Fotografi, bilişim dikkatini çeker.

12 – Doğal ve yapay objelerle çalışmayı sever.

13 - Üç boyutlu inşa çalışmaları özellikle ilgilerini çeker.²⁸

1.2. YETENEK

1.2.1. Yetenek Kavramı

Yetenek kavramı 'yetmek' ten yet-enek şeklini almıştır. "Bir şeyi yapabilme gücü, yatkınlığı" olarak tanımlanabilir.²⁹

Prof. Dr. İlhan Erdoğan 'İşletmelerde Kişi Değerlemede Psikoteknik' kitabında yeteneği şöyle tanımlamıştır; "Yetenek, kişinin belirli ilişkileri kavrayabilme, analiz edebilme, çözümlenebilme, sonuca varabilme gibi zihinsel özellikleri ve bazı olguları gerçekleştirebilmesi şeklindeki bedensel özelliklerinin tamamıdır. Bu durumda yetenek, bireylerin davranışlarını düzenlemede yararlandıkları zihinsel ve bedensel kapasiteleri olarak düşünülebilir."³⁰

Gerçekte şirketlerin kendi aralarında yaşanan rekabet üstünlüğünü asıl ortaya koyan faktör temel yeteneklerdir. Temel yetenekler; elde edilen belgeler, maharet ve yeteneğin birleşmesiyle oluşmuş, şirketlerde taklidi olmayan rekabet elemanıdır.

Tamer Koçel'e göre, "Temel yetenek, bir işletmeyi başka işletmelerden ayıran, işletmenin vizyonunu gerçekleştirmesinde rol oynayan, rakipler tarafından kolayca taklit edilemeyen bilgi, beceri ve yeteneği ifade etmektedir."³¹

²⁸Milli Eğitim Bakanlığı, *Ortaöğretim Programı Görsel Sanatlar Dersi 9-12. Sınıf Öğretim Programı*, MEB Yayınları, Ankara, 2009, s. 28.

²⁹Meydan Larousse, *Büyük Lugat ve Ansiklopedisi*, Cilt 20, Sabah, İstanbul, 1992, s. 347.

³⁰Nevin Ceylan, İnsan Kaynakları Yönetiminde Yetenek Yönetimi ve Bir Uygulama, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İnsan Kaynakları Anabilim Dalı, İstanbul, 2007, s. 5. (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

³¹<http://hrturkiye.com/index.php/temel-yetenek-ve-dis-kaynak-kullanimi/> (Erişim Tarihi: 16.05.2017)

1.2.2. Yetenek Yönetimi Kavramı

Yeteneklerin, stratejik rekabet elemanı olabilmesi için izlenecek yol ve yönetim alanında değerinin fark edilerek önemsenmesi uzunca bir süredir devam eden bir birikimin sonucunda elde edilmiştir.

Yeteneklerin, işletmeleri birbirleri arasında daha kazançlı bir şekilde öne çıkaracağını belirterek yönetim alanında ilk defa ortaya çıkaran kişi Selznick'tir. Selznick' e göre; "bu özellikleriyle yetenekler, işletmenin, işletmeyi öne geçirme potansiyeli taşıyan, ayırt edici unsurlarıdır." Strateji alanında ilk ortaya çıkaran ise "The Core The Competence Of The Corporation" makalesi ile Hamel ve Pharad ikilisidir.³²

Yetenek yönetimi günümüzde oldukça başarılı düzenlemeler gerçekleştirmek için kullanılan bütünü içeren bir süreçtir. Yetenek , birlik ve beraberlik oluşturarak ve yönetimde başarı sağlayarak öncelikle yapılanların yönetim düzeyinde benimsenmesini gerektirir.

Sonrasında kurum kültürü gaye ve ulaşılabilecek yol ile bütünleşip bir yetenek yönetimi gerçekleşir. Bu yönetim biçimi, yetenekli kişilerin kuruma seçilmesi, aktif gelişim programları ile desteklenerek, katkıda bulunacak ve değer sağlayacak ortam sağlanmasını gerektirir. Daha sonrasında üstün verim gücü sergileyen kişilerin aktif başarı ve olgunluk düzeni ile değerlendirilir.

Üstün başarı gösterenler diğerlerinden farklı olarak tanıma ve ödüllendirme sistemleri ile başarıları değerlendirilerek sonuçlar alınabilir. Böylece kurumların yüksek verim gücü ve sonuç odaklı bir yapıya sahip olması gerektiği sonucuna varılabilir.

Yetenek yönetiminde, işletmelerde başarı sağlamanın en önemli unsurları yetenekli personel edinip eğitmek, verim gücü artmış bireyler yetiştirmektir. Kurumun hedefleri doğrultusunda onlardan faydalanılmasını amaçlayan bir bakış açısı olarak ifade edebiliriz.

³² Nevriye Altundağ, Rekabet Üstünlüğünün Sürdürülebilmesinde Yeteneklerin Rolü, Yetenek Yönetim Yaklaşımı, *Süleyman Demirel Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2009, Cilt: 14, 415-450, s. 420.

Yetenek yönetimi, şirketin zorluklarla mücadele edebilmesi ve izlenecek yolu hayata geçirerek amaçlarına ulaşabilmesi için gereksinim duyulan yetenekleri ile varolan yetenekleri arasındaki açığı sistemli bir şekilde örtmek için uğraşan , “insan kaynağı”nın bulunduğu bir yönetim sürecidir.³³

Yetenek yönetimi ise; yeteneğin kurumda takip edilecek yolda yönetimine bir noktada toplanan,uzun süreçli bir bakış açısıdır. Ulaşılmak istenen sonuç; stratejik hedeflere uygunluk sağlayarak gerçek süreçte, doğru insanları gerçek konumlara konularak, yetenek gereksiniminin sağlanabilmesidir.³⁴

Yakın zamanda hem bilimsel alanlarda ,hem de uygulama alanlarında göze çarpan yetenek yönetimi düşüncesi bilhassa uygulama bölümünde fazla gelişmemiştir. Bu durumun asıl sebebi yetenek yönetiminin net bir ifadesinin olmaması gösterilmektedir.³⁵

Tüm açıklamalar bizlere bir kez daha elde edilmiş insan veri ve belgelerinin başarısının en başında bireye özgü olan yeteneklerin ilerlemesi olduğunun kanıtıdır. İnsanın kendisini iyi algılaması ve yeteneklerinin bilincinde olması çok önemlidir. Gerçekleştirebilmek için ise bir yetenek yönetimi örneği oluşturmak gereklidir.

³³ Hüseyin Çırpan ve Aykut Şen, *İşletmelerde Yenilikçiliği Geliştirmede Etkili Bir Araç Yetenek Yönetimi*, Eflatun Eğitim ve Danışmanlık, 2009, s. 110.

³⁴Tolga Yılmaz, Yetenek Yönetimi Kavramı İçerisinde Yetenek Havuzu Oluşturulması ve Yönetimi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul, 2009, s.11. **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

³⁵ Yılmaz, a.g.e., s.7.

1.3. YÖNETİM BİLİMİ

Yönetim; kurumu hedefine ulaştırmak için elindeki tüm bulunan kaynakları ve olanakları en doğru biçimde kullanma bilimi ve sanatıdır.

Yönetim; grup çabası ve yeteneği ile işlerin başarıma sanatı ve bilimidir. Bu iki tanımdan yola çıkarsak yönetimi, bilim ve sanat olarak niteleyebiliriz.

Yönetim, çeşitli bilim dallarınca geliştirilen çözüm odaklı yaklaşımların ve farklı deneyimlerden elde edilen bilgilerin birleştirilmesi ve uygulanmasını kapsamaktadır.³⁶

Yönetim, bir amaca ulaşma yolunda girilen faaliyetlerin tamamı, şeklinde tanımlanabilir.³⁷

Yönetim, kurumsal beklentilerin isabetli ve verimli olarak gerçekleştirilmesi amacıyla, planlama, koordinasyon, ve kontrol işlevlerine ilişkin kavram, kuram, model ve tekniklerin sistematik bir şekilde başarıyla uygulanması amaçlanan faaliyetlerin tümüdür.³⁸ Böylece yönetimi; bilimsel bir zemine ve kişisel yeteneklere dayanan bir süreç olarak ele almak gerekir. Yönetim ile ilgili diğer tanımlamalar da şöyledir; “Yönetim yeni koşullar altında yeni değerler geliştirmeyi ve uygulamayı sağlayan bir buluş olarak ta düşünülebilir.”

Yönetim, insanların aynı hedef doğrultusunda çalışmasını sağlama ve onları bu amaca doğru yöneltme becerisidir.³⁹ Yönetim, insan ve madde kaynakları aracılığı ile belli bir amacı ortaya koyma ya da bir işi başarma eylemidir.⁴⁰

Yönetim; hazır olan kaynaklarla iş görme, karşılaşılan güçlükleri yenme ve beklenmedik durumlarla uğraşmaktır. (Güçlüol, 1985) Bu üç alanda yapılacak çalışmalar yönetimin temelini oluşturabilir.⁴¹

³⁶İlter Akat vd., *İşletme Yönetimi*, İzmir, 1997, s.41.

³⁷Bayar Cemalcılar ve Aşkun Özalp, *İşletmecilik Bilgisi*, Eskişehir İTİA Yayını, Ankara, 1976, s.17.

³⁸Atilla Baransel, *Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi*, 1. Cilt, İstanbul Üniversitesi Yayını, No: 2684, İstanbul, 1979, s.124.

³⁹İrfan Erdoğan, *Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği*, Sistem Yayıncılık, 2000, s.10.

⁴⁰Mustafa Aydın, *Eğitim Yönetimi*, Hatipoğlu Yayınları, Ankara,1991, s.25.

⁴¹Erdoğan, a.g.e., s.10.

1.3.1. Yönetim Biliminin Gelişimi ve Temel Yönetim Yaklaşımları

Yönetim biliminin temelinde farklı kuramlar yer almaktadır. Bu kuramlar yöneticiyi doğru anlayışa götüren en önemli ve güvenilir rehberdir. Uygulama yapabilmek için kuram en iyi rehberdir. Yönetim uygulamalarının özünde kuramsal düşünceler yer almaktadır.⁴²

İnsan, bazı teorisyenler tarafından kırıncı, bencil, yarışmacı, saldırgan, yıkıcı olarak nitelenirken, bazı teorisyenler tarafından da özünde iyimser, işbirlikçi ve olgun olarak nitelenmektedir. İnsanı olumsuz açıdan inceleyen Machiavelli' ye göre insan; nankör, çıkarıcı, açgözlü, garantici, bencil bir kişiliğe sahiptir. Hobbes da insanı üne, paraya ve kudrete kendi isteğiyle sahip olmak isteyen ve bu sebepten dolayı çevresinden endişe duyan kişiler olarak değerlendirmektedir.

Freud' a göre ise insan; ilkel, saldırgan, kötüdür ve vahşi içgüdüleri tarafından yönlendirilmektedir. Taylor ise insanı tembel, egoist ve tutumsuz olarak nitelemektedir. Herry Sullivan, Erich From ve Karen Horney gibi psikologlar da insan davranışlarıyla ilgili geliştirdikleri kuramlarını, "kişiliğin gelişmesi birincil olarak dış toplumsal etkenler tarafından etkilenir". Varsayımı üzerine inşa etmişlerdir. Örneğin Fromm' a göre, insanoğlunun olumlu veya olumsuz yönelmeleri değişkendir, toplumsal bir sürecin sonucunda oluşmaktadır.

Sullivan' a göre ise bireyin güçlerini ve amacını gerçekleştirme oranı, diğer insanlarla olan tecrübelerine bağlıdır. Horney' e göre de insan, doğumundan itibaren yaşadığı deneyimler onun doğasını yansıtır.⁴³

1.3.2. Yönetimin Bilimselleşmesi

Bilimsel yönetim anlayışının öncülerinden Taylor' a göre çalışanlar, makinenin sabit bir parçasıdır. Doğru yönetilmediği zaman verim almak zorlaşır. Bu sebepten, dolayı çalışanların sürekli kontrol altında tutulması gerekir. Eğitimsiz ve beceri sahibi olmayan çalışanlar için planlanmış ve güç yapılanmasına bağlı olan Taylor'un yaklaşımı 1920'li yıllarda okulların oluşumunda önemli ölçüde yer almıştır.⁴⁴

⁴²Ziya Bursalıoğlu, *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Personel Eğitim Merkezi Yayınları, Ankara, 1994, s. 11.

⁴³Mustafa Aydın, *Eğitim Yönetimi*, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 1991, s.25.

⁴⁴Gülten Hergüne, *Eğitim Yönetimi Notları*, İstanbul, 1999, s. 165.

Sonuç olarak okullar da işletmeleri anımsatan bir boyutta sınıf, şube, ünite gibi çoklu bir anlayışla kurgulanmıştır.

Taylor gibi H. Fayol da işletmeler için yeni fikirler geliştirdi. Fayol (1841-1925), yönetimi, planlama, teşkilatlanma, kadrolaşma, yönetme, raporlama, bütçeleme alt basamaklarıyla sıralamıştır.⁴⁵

Yönetim Bilimini önde gelenlerinden biri de M. Weber' dir. En uygun teşkilat yapısını ortaya koyan Weber (1864-1920), altı bölümden oluşan bürokrasi modelini geliştirmiştir.

Weber' e göre çalışanlar arasında ayırım, bölümler arası basamak, başarıyı yöneten kurallar, çalışanların özelliklerine göre seçimi ve işin liyakat gerektiren bir öge olarak düşünülmesi teşkilatı oluşturan temel ölçütlerdir.

Taylor, Fayol ve Weber, klasik yönetim anlayışının temellerini inşa etmiştir. Bu kişilerin ortaya koyduğu anlayışta yönetici, ekibinden en iyi verimi alacak biçimde bir yönetim sergileyerek doğru bir organizasyonla hedefine ulaşmaktadır. Bu yönetim anlayışında ölçülülük ve kendi içinde organize olarak üretim ortaya konulmaktadır. Bu yönetim anlayışı 1900' lü yıllardan 1930' lu yıllara kadar sürmüştür.⁴⁶

Ancak 1930' lu yıllardan itibaren E. Mayo, A. Maslow, F. Herzberg, D. McGregor' un yaptığı araştırmalar ve vaka analizleri, çalışanların ve ekibin ihtiyaçlarının önemli olduğunu ve ancak bunların karşılandığı taktirde yüksek verimin alınabileceği aksi taktirde teşkilat amaçlarının verimli bir biçimde realize edilemeyeceği öne sürüldü.⁴⁷

1.4. TUTUM

Tutum kavramı ilk olarak 1800' lü yıllarda fiziksel bir duruş ya da vücut pozisyonu olarak adlandırılmış ve sahnedeki oyuncunun karakterini ruhsal durumunu gösterebilmesi için, omuzlarını ya da başını eğerek belirli bir vücut duruşu alması ile birlikte tiyatrodaki kullanılmaya başlanmıştır.

⁴⁵Ziya Bursalıoğlu, *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Personel Eğitim Merkezi Yayın, Ankara, 1994, s.9.

⁴⁶Erol Eren, *Yönetim Psikolojisi*. İ. Ü. İşletme İktisadi Enstitüsü 30. Yıl Yayınları, İstanbul, 1984, s.2.

⁴⁷İrfan Erdoğan, *Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği*, Sistem Yayıncılık, 2000, s.19.

Daha sonra bu kavram bir vücut duruşu olarak değil de, bir “düşüncenin duruşu” şeklinde ifade edilmiştir.⁴⁸ Bu sebeple tutum anlam olarak; hüzün,sıkıntı ,kinestetik hareketlerden çok, kişinin tüm duygularının dışı yansıması olarak ifade edilebilir.⁴⁹

Tutumun bir durumu değiştirme yönünde etkide bulunma çabasından fazla içten yönelme olarak varsayıp yorumlanması gerekir. Bu sebeple kişinin duygularla algılama yani hislerinin rasgele hareketlerle eksiksiz olarak tutumunun tekrar sürüp gideceğini göstermektedir.

Tutumların yapılan hareketten çok kişilerin neye ilgi duyduğu veya isteklerini ortaya koyduğu sonuçların yanı sıra, kişilerin etrafıyla uyumunu kolay bir hale getirmek ve kişinin hareketlerine yön verecek kadar kuvvetli ,güçlü bir yapıya sahip olduğu tahmin edilmektedir.⁵⁰

Bireylerin olumlu bir tutum içinde bulunması ; yaşamı boyunca hayatı olumlu bakış açısıyla görebilmesini , şahsi, iktisadi bir başarı elde edebilmesini sağlar. Şayet kişi olumsuz bir tutum içindeyse bu davranış kişinin ileriki yaşamı için uzun süreli bir hedefinin olamayacağını göstergesidir.⁵¹

Anlam olarak açıklamak istersek, latince temelinde “harekete hazır” ifadesiyle⁵² tutum, Smith (1986) ‘e göre “bir insana atfedilen ve onun psikolojik bir nesne ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını bir düzen içinde oluşturan bir eğilimdir” olarak tarif edilir.⁵³

Toplumsal Ruh bilimciler sayesinde onaylanan açıklama ve ifadeye göre tutum, kişiyi ilgilendiren bir objeye ilgili his ve hareketlerine bütünlük, bir tutarlılık getirir.⁵⁴

⁴⁸Stephen Franzoi, *Social Psychology*, McGraw Hill, Boston, 2003, p. 155.

⁴⁹Alparslan Usal ve Zeynep Kuşluvan, *Davranış Bilimleri*, Fakülteler Kitabevi, İzmir, 2002, s. 126.

⁵⁰Can Baysal ve Erdal Tekarslan, *Davranış Bilimleri*,Avciol Basım Yayın, İstanbul, 2004, s. 300.

⁵¹Önder Barlı, *Davranış Bilimleri*, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2007, s. 70

⁵²Sibel Arkonaç, *Sosyal Psikoloji*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005, s. 158.

⁵³Çiğdem Kağıtçıbaşı, *İnsan ve İnsanlar*, Evrim Yayınevi, İstanbul, 2004, s. 102.

⁵⁴Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Basımevi, Ankara, 2006, s. 67.

Açıklamada geçen psikolojik nesne ifadesi kişinin yaşadığı bir durum ile ilgili tutum ortaya koyabilmesi için durumun idrakında olması kişi için anlamı olan gelişmiş güzel bir nesneyi ifade eder. Mesela, bireyin çalışma yaptığı masa fiziki bir ortamdır ve üzerinde yaptığı çalışmaları yaparken farkında değildir. Fakat masa kişi için tarihi bir değer taşıyorsa, ya da kişiye hediye edilmişse, anısı varsa psikolojik obje konumuna girer.⁵⁶

Allport' a göre ise, "bir tutum, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel bir hazırlık durumudur" diye açıklanır.⁵⁷ Böylece tutum, kişinin obje ve bulunduğu ortamdaki hayat tecrübesiyle ve bilgi edinme ile oluşur. Kişinin tutumlarını yöneltir.⁵⁸

Kişilerin edindikleri tutumların genel olarak bir teması vardır ve bir tutum teması tutumun çeşidini ortaya koyar. Kişiler kendilerini ilgilendiren, edindikleri bilgiler ve ya üzerinde yorum yapabilecekleri olaylar hakkında tutum meydana getirebilirler. Tutumun teması, rasgele bir obje, nesne, kişi ya da kişilerin bütününe benzer gerçek olabileceği gibi, olumlu olumsuz duygular gibi anlaşılması güç olabilir.⁵⁹

Tutumun vasıfları;

- "Tutumlar doğuştan gelmez". Kişinin yaşamışlıkları sonucunda , daha sonra yaşayarak elde edilir. Fakat bir tutumun gerçekleşmesi bilgi edinmeyle oluşur.
- "Tutumlar az çok kalıcıdır". Tutumlar yaşamışlıklar sonucunda edinildiği için belirli bir zaman süreklilik gösterip zamanla değişebilirler. Kişiler hayatlarının bazı evrelerinde aynı fikirlerde olsalar da daha sonra tutumlarından cayabilirler.
- "Tutumlar daima bir özne-nesne ilişkisini içerirler". Tutumlar, birey, topluluk, obje, durum ile bağlı bir şekilde meydana gelir . Bilgi edinme süresince kişinin tutumları aşama aşama şekillendiği için kişi ve nesne arasındaki ilişkide bir düzen oluşur. Böylece çevresini daha iyi algılamasına yardımcı olur.

⁵⁶Turgut Göksu, *Sosyal Psikoloji*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 85.

⁵⁷Mahmut Oktay, *İletişimciler için: Davranış Bilimlerine Giriş*, Der Yayınları, İstanbul, 1996, s. 161.

⁵⁸Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Basımevi, Ankara, 2006, s. 65.

⁵⁹Metin İnceoğlu, *Tutum Algı İletişim*, Verso Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 11

- Kişinin nesne ile olan bağı ya da tecrübesi, tutumları yönünden “yanlılığın” oluşmasına sebep olur. Bu nedenle kişi nesneye karşı oluşturduğu pozitif ve ya negatif tutum ile , o nesnenin diğer nesnelere kıyaslanması gerek duyulduğu için kişi nesneye tarafsız olamaz.
- “Bir tutumun göndergesi az sayıda ya da çok sayıda maddeyi kapsayabilir”. Bir topluluk içindeki kişiler diğer topluluktakilere negatif tutum beslediklerinde , bu topluluktaki kişilere de negatif bir tutum hissederler.⁶⁰
- Tutumlar bireyin tutum nesnesiyle yaşanmışlıklarına dayanarak pozitif ya da negatif tutumlara neden olabilir.

Tutum etkinliklerinde ilk olarak bilişsel bileşenin, sonrasında ise duygusal bileşenin varolduğu devamında davranışsal bileşenin izlediği sonucuna varılmıştır.⁶¹

1.4.1. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler

Tutumlar öncelikle, itikat, his ve tutum grubundan meydana geldiği anlamında kabul edilmiştir.⁶² Üç elementli tutum biçimi sevmeye ve sevmeme anlamında hislerle ilgili duygusal reaksiyonlar; Düşünce ve yargılar ile ilgili bilişsel davranışları düşünme şeklinde tanımlanmaktadır.⁶³

Bir tutum, bilişsel, duygusal ve devinışsel olmak üzere, üç bileşenden oluşur. Bu bileşenler ise herbiriyle bağılı değildir ve kendi içlerinde etkilenme olur. Tutum bileşenlerinden pozitif olan öteki bileşenlerin de pozitif olmasına; zıt halinde tüm bileşenlerin negatif olmasına sebebiyet verir. Ancak tutum bileşenleri ile kendi içinde tutarlılık hakkında yorum yapabiliriz. Fakat tutarlılığın derecesi içinde değişikliklerle karşılaşılabılır. Örneğin, Görsel Sanatlar Dersi’ nin faydasına inanan, yeterli bilgi edinmiş olan, fakat materyallerin fiyatının yüksek olmasından dolayı Görsel Sanatlar Dersi’ nden hoşlanmayan birey, etkinliğe katılıp katılmama durumunda karar verememe durumuyla karşı karşıya kalır.⁶⁴

⁶⁰Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Basımevi, Ankara, 2006, s. 65

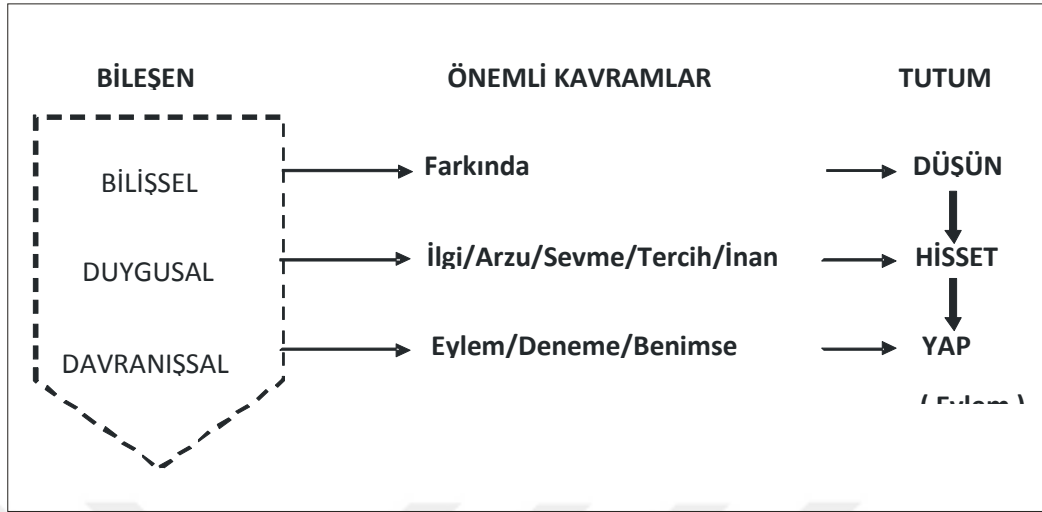
⁶¹Yavuz Odabaşı ve Gülfidan Barış, *Tüketici Davranışı*, Media Cat Akademi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 161.

⁶²Richard Petty, Attitude Change, Abraham Tesser, *Advanced Social Psychology*, McGraw Hill, Boston, 1995, p. 196.

⁶³Sibel Arkonaç, *Sosyal Psikoloji*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005, s. 159.

⁶⁴Salih Güney, *Davranış Bilimleri*, Nobel Yayınevi, Ankara, 2000, s. 305.

Tablo 1.1. Tutum Bileşenleri ve Tutum Geliştirme Süreci⁶⁵

Bütün tutumlar onu meydana getiren bilişsel, duygusal ve davranışsal elemanlara bağlı olarak değişiklikler sergiler.⁶⁶

1.4.1.1. Bilişsel Öğe

Taylor ve diğerleri bilişsel elementi, “kişinin belirli tutum objesi hakkında olgu, bilgi ve inançlarını kapsayan düşüncelerinden meydana gelir” olarak açıklamıştır.⁶⁷ Aronson ve diğerleri bireylerin rasgele bir nesneyi analiz etmeleri, o nesnenin nitelikleri üzerinde sahip oldukları inanma duygusuna bağlıdır. Bu sebeple bilişsel öge, bir nesnenin olumlu ve olumsuz değerlendirilerek ayrıştırılmasını sağlar.⁶⁸

İnceoğlu Kişinin bulunduğu ortam ile olan bağlarında bilişsel düzenden faydalandığını ve uygularken bulunduğu ortamla iletişimini zahmetsizce sağlayarak ,etrafında bulunan pekçok uyararı bölümlere ayırıp ,bu bölümleri birbirleri ile ilişkili duruma getirdiğini açıklamıştır.⁶⁹

Bireyin bir nesneyi pozitif ya da negatif değerlendirmesi, o obje hakkında edinmiş olduğu veri ve olgulara dayalıdır.

⁶⁵Yavuz Odabaşı ve Gülfidan Barış, *Tüketici Davranışı*, Media Cat Akademi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 161.

⁶⁶Mahmut Oktay, *İletişimciler için: Davranış Bilimlerine Giriş*, Der Yayınları, İstanbul, 1996, s. 165.

⁶⁷Shelley Taylor, *Social Psychology*, Upper Saddle River, NJ: Pearson/ Prentice Hall, 2006, p. 133.

⁶⁸Elliot Aronson, *Social Psychology*, Upper Saddle River, NJ: Pearson/ Prentice Hall, 2005, p. 201.

⁶⁹Metin İnceoğlu, *Tutum Algı İletişim*, Verso Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 17.

Kişi etrafında karşılaştığı her türlü şey ile alakalı tutum meydana getirirken bilişsel bileşeninden faydalanır.⁷⁰ Bilişsel elemanın varolması için bir durumla alakalı ya direk bir tecrübe yaşaması ya da direk edinilemeyen bilgi sahibi olması gereklidir. Bilgi değişime uğrarsa olaylara yönelmiş olan tutumda değişiklik gösterir.⁷¹

1.4.1.2. Duygusal Öğe

Taylor ve diğerlerine göre duygusal eleman “uyarıcıya karşı kişinin duygu ve heyecanlarından, özellikle olumlu ve olumsuz değerlendirmelerinden meydana gelir” ifadesiyle açıklanır.⁷² Şimşek ve diğerleri ise, duygusal elemanı “tutumun bireyden bireye değişen ve gerçeklerle açıklanamayan, hoşlanma-hoşlanmama, sevme-sevmeme gibi yönlerini oluştururlar” ifadesiyle etmektedirler.⁷³ Morgan’a göre “tutumu inanç, gerçek ve değerlerden ayıran en önemli özellik, tutumların duygusal bileşenlerinin olmasıdır”⁷⁴

Bir tutum durumunun neticesi kişi için anlamına kattığı değer ile toplumsal açıdan değeri arasındaki değişikliklerdir. Birey herhangi bir toplumsal olaydan hoşlanması gerektiğini bildiği halde, yaşadığı olumsuz deneyimlerden dolayı, o toplumsal olaydan hoşlanmayabilir. Bu suretle tutumun duygusal niteliği, bilişsel niteliğine oranla daha kolaydır. Fakat kişinin rasgele bir durumla ilgili duygusal elemanı daha güçlüyse tutumun farklılaştırılması oldukça güç olur.⁷⁵

1.4.1.3. Davranışsal Öğe

Davranışsal öğe; kişinin belirgin bir uyaran topluluğundaki tutum durumuna zıt olarak , dilsel ve ya tutumlarından izlenebilen tutum yönelmelerini ifade eder.⁷⁶ Davranışsal eleman; yalnızca bilişsel ve duygusal elemanların değil, kişinin sözü edilen şey tutum nesnesiyle aracı olmadan alakası olmayan tutumlarının da tesirindedir. Ancak bu sebeple duygusal ve normatif olarak 2 çeşit davranıştan bahsedilebilir.

⁷⁰Önder Barlı, *Davranış Bilimleri*, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2007, s. 70.

⁷¹Can Baysal ve Erdal Tekarslan, *Davranış Bilimleri*, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 2004, s. 301.

⁷²Shelley Taylor, *Social Psychology*, Upper Saddle River, NJ: Pearson/ Prentice Hall, 2006, p. 133.

⁷³Şerif Şimşek, *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*, Nobel Yayın, Ankara, 1998, s. 158

⁷⁴Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Basımevi, Ankara, 2006, s. 76.

⁷⁵Metin İnceoğlu, *Tutum Algı İletişim*, 1. Baskı, Verso Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 17.

⁷⁶Şimşek, a.g.e., s. 158.

Duygusal harekette tutum durumu, sevimli olan ve ya sevimli olmayan hal ile bağdaştırılan; normatif tutumda uygun hareketle ilgili durumun inanma duygusu ile tanımlanır.⁷⁷

Ufak toplulukların ve toplumların, kişinin hareketleri üstünde tesiri normatif tutumu ifade eder. Şayet rasgele bir tutum, kişinin birbirine bağlı olduğu alt kültürde olumlu olduğu kanısına varılmışsa, kişi bu tutumu olumsuz olduğunu bilerek uygular.⁷⁸

1.4.2. Tutumların Oluşması

Bireyin toplumsal tutumları ve bu tutumları ifade eden söz ve hareketleri bireyin toplumsallaşma süresini meydana çıkartır. Bu sebeple bireyin, diğer bireylerle ve kültürel bağları veya topluluk içinde hayatta birbirini etkileyerek bireyin bu gibi durumlara karşı net tutumlar gerçekleştirmesini sağlar. Tutumun gerçekleşmesi, tutum olayının bireye özgü, iyi ya da kötü anlama gelmesini belirtir.⁷⁹

Kişinin ilk rastladığı bir nesneye karşı tutumu hemen oluşmaz. Kişi öncelikle, kendine anlam ifade eden nesnelere kendi penceresinden idrak eder, araştırır bilgi toplar ve bu bilgiler doğrultusunda iyi ya da kötü fikir, itikat ve değerler gerçekleştirir. Sonrasında kişi objeye sürekli karşı karşıya geldiğinde aynı hareketleri sergiler. Böylelikle tutum meydana gelir.⁸⁰ Kişi tutum olayıyla karşı karşıya geldiğinde tutum olayıyla ilgili bilgi, kişisel tecrübeleri sonunda varlığını sürdürerek ve ya nesneyle ilgili diğer insanlardan öğrenerek sahip olur ve bulunduğu bu bilgi ile iyi kötü durumlarla bağlantı kurar.⁸¹

Tutum teriminin gerçekleşmesinde kişinin devam ettiği hayatı oldukça önemlidir. Bireyin bulunduğu ortam iktisadi, sosyal, politik ve ruhsal ortam bireyin etrafında rastladığı obje, ya da durumlar diğerlerine karşı bazı tutumlar gerçekleştirmesine neden olur.⁸² Doğal olarak bu süreçler bireyin sahip olduğu tutumlar ve bu tutumların öğeleri arasında birtakım karmaşıklıklar yaşanmasına neden olur.

⁷⁷Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, 3. Baskı, Nobel Basım, Ankara, 2006, s. 77.

⁷⁸Metin İncoğlu, *Tutum Algı İletişim*, 1. Baskı, Verso Yayıncılık, Ankara, 1993, s. 18.

⁷⁹Carolyn Şerif, Muzaffer Şerif, *Sosyal Psikolojiye Giriş*, Çev. Aysun Yavuz ve Mustafa Atakay, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1996, s. 490

⁸⁰Salih Güney, *Davranış Bilimleri*, Nobel Yayınevi, Ankara, 2000, s. 297

⁸¹İnceoğlu, a.g.e., s.19.

⁸²Alparslan Usal ve Zeynep Kuşluvan, *Davranış Bilimleri*, Fakülteler Kitabevi, İzmir, 2002, s. 128.

Tutum pozitifse, kişi karşı karşıya kaldığı tutum durumuna iyi hisler duyar, o tutum durumuna pozitif hareketler sergiler. Böylece kişiyi mevcut tutum nesnesine yakın bir duruma getirir. Tutum negatifse, aksi hal ortaya çıkar. Kişi var olan tutum nesnesine negatif hisler biriktireceğinden tutum nesnesini de negatif olarak görecektir, böylece tutum nesnesinden uzaklaşma tutum nesnesine olumsuz davranma gibi davranışlar gösterecektir.⁸³

“Tutumların gerçekleşmesinde tesirli olan esas unsurlar, şahsiyet, tecrübe, etkiye uğramak ve toplumsal haberleşmedir”⁸⁴ Tutum geliştirmede en mühim kazanç kişinin yaşayarak edindiği tecrübelerdir. Kişi ilk defa denediği yenebilen bir şeye pozitif bir davranış gösterebileceği gibi, “bir deprem, savaş, çocukluk travması, anne babanın ayrılması vb. gibi yaşamsal olaylarda da belirli tutumlar geliştirebilir”⁸⁵

Bireye ilişkin olan etkilenme durumu ise kişi üstünde en belirgin etken ailedir. Aile kişinin yaptığı işle ilgili tutumları ile de önemli bir etki içindedir.⁸⁶ Evlatlar yetiştikçe ebeveynlerin onların tutumları üstündeki tesiri düşerek toplumsal belirleyici gücü rolü artmaya başlar.

Kişinin tutumları 12 ile 30 yaş aralığında şekillenir ve daha sonra çok fazla değişim göstermez. Bu yaşanan zaman tehlikeli süreç olarak belirlenmiştir ve kişinin yaşlıları, farklı yerlerden alınan bilgi ve kitlesel haberleşme ile endişe veren süreç devam ettiği sürece kişinin tutumlarının gerçekleşmesinde etkilidir.⁸⁷

Kitlesel haberleşme araçları da tutum geliştirmede kazanç sağlayan önemli unsurdur. Kitlesel haberleşme araçları ile seyredenlere direk ulaştırılan mesajlar, kişiler üzerinde kuvvetli tesir etkisi oluşturur. Kitlesel haberleşme araçları, tasarladıkları görev için kişileri, hareketlendirir.⁸⁸

⁸³Can Baysal ve Erdal Tekarslan, *Davranış Bilimleri*, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 2004, s. 303.

⁸⁴Yavuz Odabaşı ve Gülfidan Barış, *Tüketici Davranışı*, Media Cat Akademi, İstanbul, 2003, s. 170.

⁸⁵Çiğdem Kağıtçıbaşı, *İnsan ve İnsanlar*, Sistem Matbaacılık, Evrim Yayınevi, İstanbul, 2004, s. 119.

⁸⁶Mahmut Oktay, *İletişimciler için: Davranış Bilimlerine Giriş*, Der Yayınları, İstanbul, 1996, s. 169.

⁸⁷Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Basımevi, Ankara, 2006, s. 80.

⁸⁸Oktay, a.g.e., s. 169.

1.4.3. Tutum ve Davranış

Tutumların bileşenlerinin karşılıklı olarak uyumlu olmaları kimi araştırma yapanlar kişinin rastgele bir nesneyle alakalı tutumunun o kişinin tutumuna aksediceğini böylece de kişinin bir nesneyle ilgili tutumunun izlenmesi ile kişinin bu nesneye yönelik tutumu ile ilgili olarak değerlendirme yapılabileceği düşünülebilir.⁸⁹

Bu çalışmalardan önce tutumların, birey tutumlarına tesir ettiğinde ayrıca bireyin tutumları ve hareketleri arasında mühim ölçüde tutarlılığın var olduğunu kabullenmek, kişilerin tutumlarının sürekli hareketlerinde görilmeyeceğini ve kişilerin sürekli tutumlarıyla aynı değerde hareketler göstermediğini ortaya koyar.⁹⁰

Collins' e göre kişilerin tutumlarının farklı hareketlerle değişip değişmemesi tesirli faktörlerden biri tutumun güç basamağıdır. Bir kişinin rastgele bir tutum nesnesi ile alakalı tutumu güçlü ise, o tutumun harekete benzeşme ihtimali şiddetli olmalıdır.

Diğer mühim faktör çevre ile ilgili etkindir. Eğer etrafın kişi üzerindeki basılış şekli kuvvetliyse , kişi var olan tutumunu harekete çevirirken güçlük çeker. Bu sebeple tutum ve hareket arasındaki tutarlı olma durumu azalır. İnsanların tutumlarının harekete dönüştürülmemesinde tesirli öteki faktör hareketin neticesine bağlı beklentidir.

Kişinin beğenmediği birinden gerçekleşmesi beklenen şey talep ediyorsa, bireye karşı negatif tutumunu hareketlerine uygulamaz fakat kişiden gerçekleşmesini beklediği bir şey yoksa tutumunu aldırmaksızın hareketlerine uygulayabilir.⁹¹

⁸⁹Orhan Aydın, Davranış Bilimlerine Giriş, *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Dergisi*, Ankara, 1987, 293-307, s. 297.

⁹⁰Sibel Arkonaç, *Sosyal Psikoloji*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005, s. 162.

⁹¹Can Baysal ve Erdal Tekarslan, *Davranış Bilimleri*, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 2004, s. 307.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM BİLİMİ AÇISINDAN YETENEK GELİŞİMİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMA

2.1. ARAŞTIRMA

2.1.1. Araştırmanın Amacı

Yönetim bilimi açısından yetenek gelişiminde görsel sanatlar dersine yönelik tutumun demografik değişkenler açısından incelendiği bu araştırmada örgün eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimleriyle, aslında sahip oldukları bireysel farklılık ve yeteneğin farkına varmalarını ve bunu gelecek yaşantıları ve kariyer hedefleri doğrultusunda yönetebilme ve kullanabilmeleri amaçlanmaktadır.

2.1.2. Problem Cümlesi

Yönetim bilimi açısından yetenek gelişiminde görsel sanatlar dersine yönelik tutumun demografik değişkenler arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.1.3. Alt Problemler

1. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile cinsiyet arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile sınıf düzeyi arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile babanın öğrenim durumu arasında anlamlı fark var mıdır?
4. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile babanın mesleği arasında anlamlı fark var mıdır?
5. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile annenin öğrenim durumu arasında anlamlı fark var mıdır?
6. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile annenin mesleği arasında anlamlı fark var mıdır?
7. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile aile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ve alt boyutları ile öğrencinin barındığı yer ile anlamlı bir fark var mıdır?

2.1.4. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde yönetim bilimi açısından yetenek gelişimi ile ilgili olarak yapılan literatür çalışmasına rastlanmamıştır. Alan yazın tarandığında ise yönetim bilimi üzerinde çok az çalışma olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla çalışmamız literatür için önemli olduğu düşünülmektedir. Yetenek gelişiminde de görsel sanatlar dersine yönelik tutumun önemli olduğu, bireylerin gelecek yaşantılarında ve kariyerlerinde önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada, araştırmaya katılacak olan öğrencilerin ölçekteki soruları içtenlikle cevaplayacakları ve öğrencilerin geçerli ve güvenilir bilgiler vereceği varsayılmaktadır.

2.1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, kullanılmış olan veri toplama araçları ile sınırlıdır. Araştırmada ele alınan bazı demografik özelliklerin olduğu bağımsız değişkenler, kullanılan ölçüm araçlarının geçerlik ve güvenilirliğiyle sınırlıdır.

Araştırma tanılanarak Sinop'ta herhangi bir Anadolu lisesinde eğitim gören 130 öğrenci ile sınırlıdır.

2.2.YÖNTEM

2.2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama modeli o anda var olan durumu var olduğu şekliyle onu değiştirmeden tanımlamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde, araştırmaya konu olan şeyleri değiştirme ve etkileme gibi bir çaba içine girilmez. Amaç asıl doğru olan her neyse o şeyi doğru gözlemleyerek, olduğu gibi betimleyebilmektir.⁹²

2.2.2. Araştırma Şekli ve Örneklem Seçimi

Araştırmada toplanarak elde edilecek verilerin analizi ile sonuçlarının geçerli olacağı grup evren olarak adlandırılmaktadır. Araştırmada hedef evren ve ulaşılabilir evren olarak iki evrenden söz edilmektedir: hedef evren, ulaşılması imkânsız ve ideal olanı temsil eder; ulaşılabilir evren ise araştırmacının gerçekçi ve ulaşılabilir seçimidir. Ulaşılabilir evren ise Sinop'ta yaşayan ve Anadolu lisesine devam eden 14 ile 18 yaş arasındaki 130 birey olarak belirlenmiştir.

⁹²Berrin Özden, Yönetim Bilimi Açısından Üstün Yetenekli Çocukların Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul, 2015, s. 55 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

2.2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Demirel'in görsel sanatlar dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte toplam 24 soru bulunmaktadır. Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile araştırmacı tarafından iki bölümden oluşan bir tutum ölçeği geliştirilmiş ve örneklem 436 kişiye uygulanmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde öğrencilerin ve ailelerinin demografik değişkenleri yer alırken, ikinci bölümde ise Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği yer almaktadır. Ölçekte beşli likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinin Güvenirliği İle İlgili Çalışmalar Likert tipi beşli derecelendirmenin kullanıldığı bir tutum ölçeğinin güvenirligi için Cronbach tarafından geliştirilmiş olan alfa(α) katsayısı kullanılır.⁹³

Alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme kriterleri incelendiğinde;

$0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenirliliktir.

$0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.⁹⁴

Görsel Sanatlar dersine yönelik hazırlanan tutum ölçeğinin güvenirligi Cronbach Alpha iç tutarlılık yöntemiyle incelenmiş ve iç tutarlılık katsayısı toplamda .93 olarak bulunmuştur. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinin bütün olarak güvenirlilik analizinin yanı sıra, ölçekte bulunan beş faktörün her biri alt ölçek kabul edilerek bu alt faktörlerinde her birinin güvenirligi ayrı ayrı hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlilik katsayıları “derse yönelik kazanım” alt ölçeği için .90, “derse verilen önem” alt ölçeği için .86, “derse yönelik olumsuz tutumlar” alt ölçeği için .75, “dersin içeriği” alt ölçeği için .67 ve “derse olan ilgi düzeyi” alt ölçeği için .71 olarak bulunmuş ve Tablo 2.1.’ de gösterilmiştir. Yapılan analizler sonucunda iç tutarlılık katsayısı toplamda .93 olarak bulunan ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu, alt faktörler incelendiğinde ise 2 alt faktör için yine yüksek derecede, 3 alt faktör için ise oldukça güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.⁹⁵

⁹³Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Basımevi, Ankara, 2006, s. 77.

⁹⁴Kazım Özdamar, *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, Kaan Kitabevi, Eskişehir, 1999, s. 522.

⁹⁵İrfan Nihan Demirel, Köy ve Kent Okullarında Öğrenim Gören İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2011, s. 71. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

Tablo 2.1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin

Güvenirlilik Sonuçları

Faktörler	Madde sayısı	Cronbach's Alpha İç Tutarlılık Katsayısı(α)
Faktör 1- Dersin sağladığı kazanımlara yönelik tutumlar	9	,90
Faktör 2- Derse verilen öneme ilişkin tutumlar	5	,86
Faktör 3- Derse yönelik olumsuz tutumlar	4	,75
Faktör 4- Dersin içeriğine yönelik tutumlar	4	,67
Faktör 5- Derse olan sorumluluk düzeyine ilişkin tutumlar	2	,71
GSDTÖ - Toplam	24	,93

Sonuç olarak, geçerliği ve güvenirliği yapılan ölçme aracının elde edilen bulgulara göre geçerli ve güvenilir bir araç olarak kullanılabilmesi tespit edilmiştir.

2.2.4. Verilerin Çözümlemesi

Uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Alt problemlere ait bulguların belirlenmesi için 'T' testi ve tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) testleri ölçeğin geneline uygulanmıştır. T – testi ve tek yönlü varyans analizi yapabilmek için gerekli şartlar sağlanmıştır. Alt problemlerin tutum ölçeği sonuçlarıyla arasında anlamlı bir farkın oluşup oluşmadığı p (anlamlılık düzeyi) değerlerine bakılarak saptanmıştır. $P>0,05$ olduğunda anlamlı bir farkın oluşmadığı, $p<0,05$ olduğunda önemli bir farkın oluştuğu kabul edilmiştir. Kullanılan görsel sanatlar tutum ölçeğinin toplanılan veriler doğrultusunda tekrardan güvenirlik analizi yapılmıştır.

2.3. ANALİZ

2.3.1. Güvenirlik Analizi

Aşağıda bulunan tablo 3.1.'de öğrencilerden topladığımız verilerin güvenirlilik analizi yapılmıştır.

Tablo 3.1. Güvenirlilik analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
,866	24

Ölçek verilerine güvenirlilik analizi uygulandığında Cronbach's Alpha değeri 0,866 çıkmıştır. Ölçek sorularının oldukça güvenilir olduğunu %95 güvenle söyleyebiliriz.

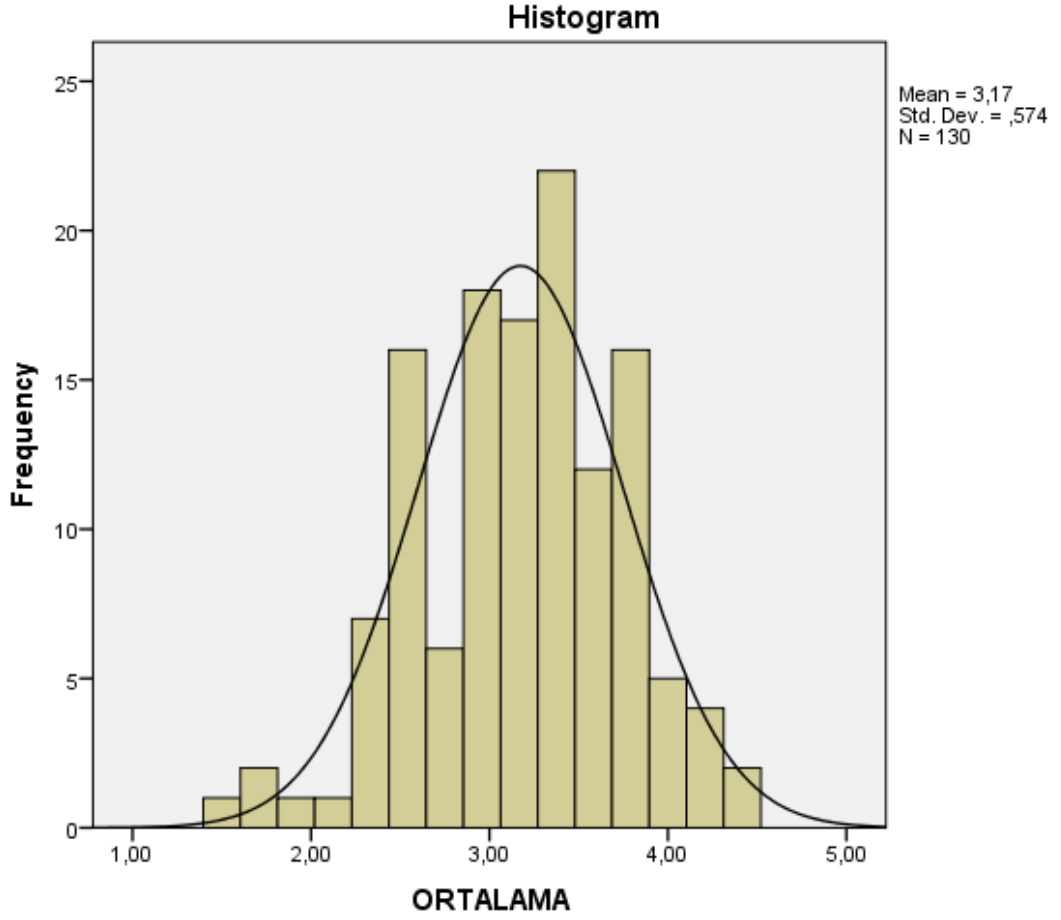
2.3.2. Normallik Testi ve Analizi

Tablo 3.2. Betimsel istatistik verilerinin analizi

	İstatistik	Standart Hata
ORTALAMA Ortalama	3,1728	,05035
Skewness	-,286	,212
Kurtosis	,068	,422

Çarpıklık ve basıklık katsayılarına göre de normal dağılım gösterip göstermediğini anlayabiliriz. Skewness ve Kurtosis değerleri -1.96 ile +1.96 arasında kalıyorsa dağılımı normal kabul edebiliriz. Çarpıklıkta bu değer negatifse, dağılım sola, pozitifse dağılım sağa olduğunu göstermektedir. Basıklık için ise değer negatif ise dağılım basık, pozitif ise dağılım diktir. Değerlerimize baktığımızda çarpıklık (Skewness) değeri -0,286 , basıklık (kurtosis) değeri de 0,068'tir.

Grafik 3.1.'deki histogram grafiğine de baktığımızda dağılımın normal olduğu bariz bir şekilde ortadadır.

Grafik 3.1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Verilerinin Normallik Grafiği

Spss, dağılımın normalliği için iki test yapar bunlardan biri Kolmogorov-Smirnov diğeri de Shapiro-Wilk testleridir. Eldeki verilerin tanımlanmış bir evrenin normal olasılık dağılımına uyup uymadığı sınama esnasına dayanır. Test ettiği hipotez “mevcut verilerin dağılımı ile normal olasılık dağılımı arasında fark yoktur.” Şeklinde yokluk hipotezidir. Diğeri test ise Shapiro-Wilk testidir ve bir örneklem veri kümesinin, normal dağılım sergileyen bir evrenden gelip gelmediğini sorgular.⁹⁷

⁹⁷Abdullah Can, *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, Pegem Akademi, Ankara, 2014, s. 44.

Tablo 3.3. Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
ORTALAMA	,054	130	,200*	,990	130	,438

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Tablo 3.3.'e göre her iki test sonucuna göre tabloda (Sig.) ile gösterilen p değerinin 0.05'ten büyük olması ("normal dağılımla aralarında fark yoktur" şeklinde yokluk hipotezinin kabul edilerek) normalliğin sağlandığı anlamına gelmektedir. Yukarıdaki şekilde göre her iki sig. Değeri 0.05 den büyük olduğu için verilerin normal dağıldığını söyleyebiliriz.[p>0.05]

2.3.3. Verilerin Analizi

Bu bölümde görsel sanatler dersine yönelik tutumlarınına ilişkin verilerin nasıl analiz edildiği ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.4. BULGULAR VE YORUMLAR

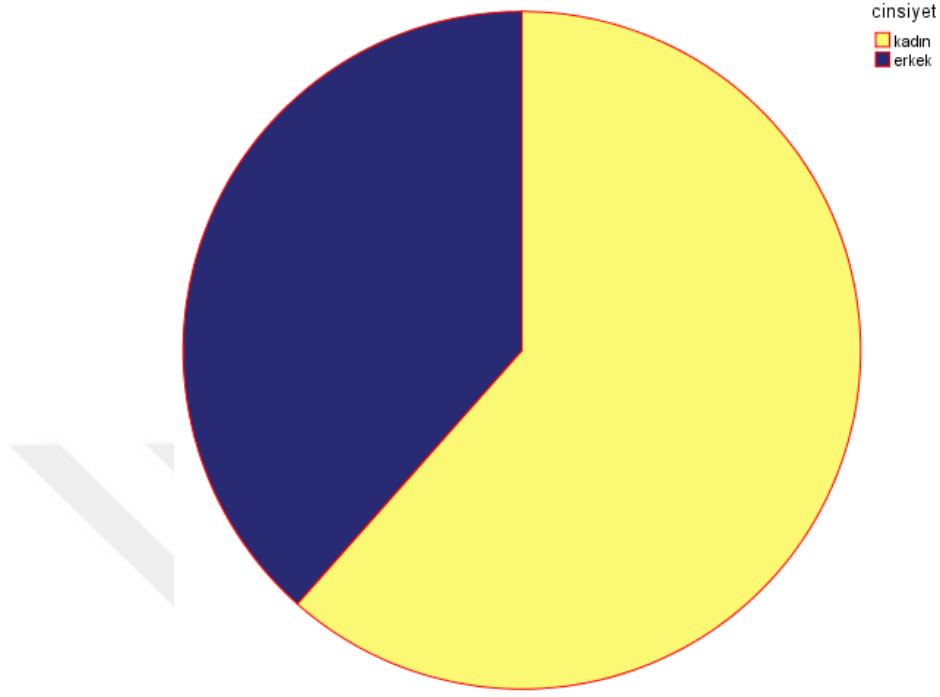
2.4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetinin sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.4.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Cinsiyete göre frekanslar

	Kişi Sayısı	Yüzde
kadın	80	61,5
erkek	50	38,5
Total	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetinin pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.2.'de verilmiştir.

Grafik 3.2. Cinsiyete göre pasta grafik karşılaştırılması

Tablo 3.4. ve grafik 3.2.' de görüldüğü üzere yapılan ölçüğe katılan öğrencilerin %61,5'luk kısmı kadın, kalan %38,5'luk kısmı ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Bağımsız gruplar T testi, iki bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel analiz yöntemidir.⁹⁸

Cinsiyet değişkeni kategorilerinin Görsel Sanatlar Dersi tutumlarının toplam puan ortalamalarının farklı gruplar için t-Testi analizi ile karşılaştırma sonuçları Tablo 3.5.'de verilmiştir.

⁹⁸Beril Sipahi vd., *Sosyal Bilimlerde SPSS'le veri analizi*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2008, s. 23.

Tablo 3.5. Cinsiyet Değişkeni için Grup ortalamasının karşılaştırma sonuçları

Kategori	Kişi Sayısı	Ort.	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Kadın	80	3.7276	0.53778	128	0.01	0.049
Erkek	50	3.3317	0.73212			

Kadın ve erkek bireyler arası toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $t(128): p < 0.05$.

Kadın ve erkeklerin görsel sanatlar tutum ortalamalarına cinsiyetinin etkili olup olmadığını ortaya koymak için yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, kadınların görsel sanatlar dersi ölçeğindeki puan ortalaması ($X=3.7276$) ile erkeklerin görsel sanatlar dersi ölçeğinde puan ortalaması ($X=3.3317$) arasında anlamlı fark görülmüştür [$t(128) = 0,01$, $p < 0,05$]. Bu durumda kadınların görsel sanatlar dersine yönelik tutumları, erkeklerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ifade edilebilir.

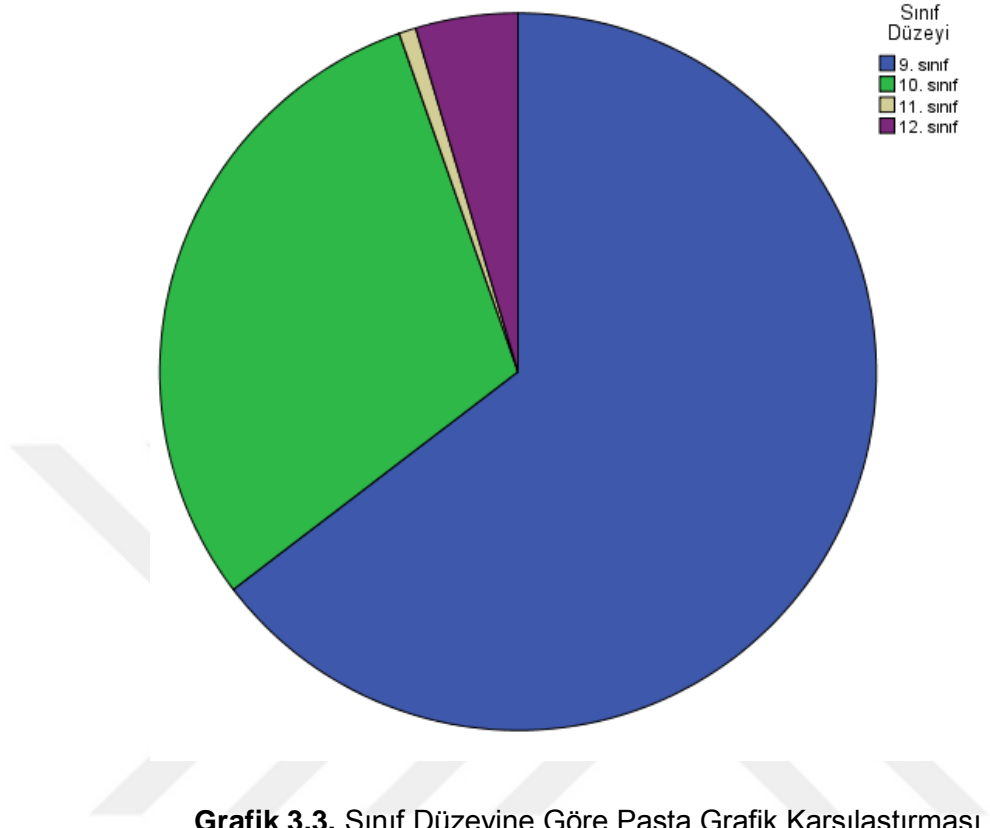
2.4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyinin sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.6.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Sınıf Düzeyine Göre Frekans Tablosu

	Öğrenci Sayısı	Yüzde
Sınıf 9. sınıf	84	64,6
10. sınıf	39	30,0
11. sınıf	1	,8
12. sınıf	6	4,6
Total	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyinin pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.3.'de verilmiştir.

Tablo 3.6. ve grafik 3.3.' de görüldüğü üzere yapılan ölçeğe katılan öğrencilerin %64,6'sı 9. Sınıf öğrencisi, %30'u 10. Sınıf, %0,8'i 11. Sınıf ve kalan %4,6'sı da 12. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

İkiden fazla bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel analiz yöntemine Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) denir.⁹⁹

Tablo 3.7. ' te ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

⁹⁹ Beril Sipahi vd., *Sosyal Bilimlerde SPSS'le veri analizi*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2008, s. 24.

Tablo 3.7. ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	4,824	1	4,824	12,572	,001
Gruplar içi	49,111	128	,384		
Toplam	53,934	129			

Tablo 3.7.'de görüldüğü üzere örnelemeye giren öğrenciler için ANOVA testi sonuçlarına göre p değeri ,001 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları ile yaşları arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0,05$). Bunun ana nedeni öğrencilerin yaşı küçüldükçe yani sınıf düzeyleri düştükçe tutum ölçeği ortalamaları yükselmiş, sınıf düzeyi yükseldikçe tutum ölçeği ortalama puanlarının azalmasıdır.

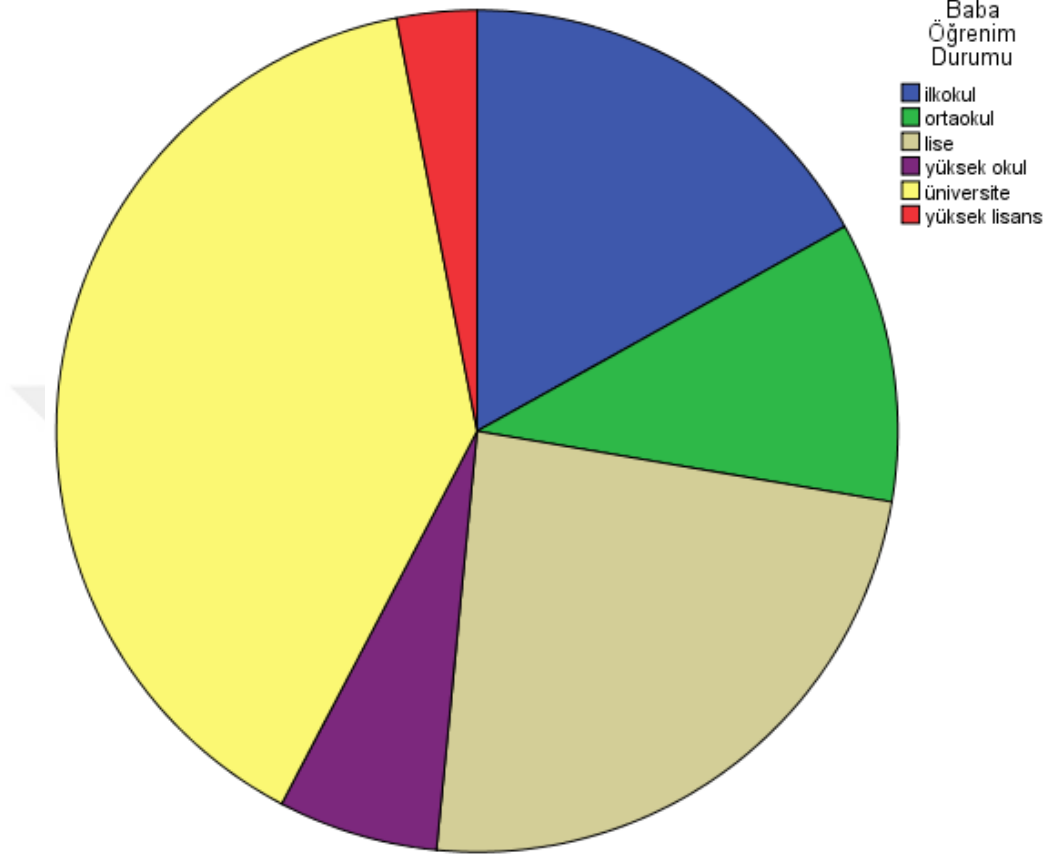
2.4.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarının sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.8.'de gösterilmiştir.

Tablo: 3.8. Baba Öğrenim Durumu Frekans Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde
İlkokul	22	16,9
Ortaokul	14	10,8
Lise	31	23,8
Yüksekokul	8	6,2
Üniversite	51	39,2
Yüksek Lisans	4	3,1
Total	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarının pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.4.'de verilmiştir.

Grafik 3.4. Baba Öğrenim Durumu pasta Grafik Karşılaştırması

Tablo 3.8. ve grafik 3.4.' de görüldüğü üzere yapılan ölçüğe katılan öğrencilerin babalarının %16,9'u ilkokul mezunu, %10,8'i ortaokul mezunu, %23,8'i lise mezunu, %6,2'si yüksek okul mezunu, %39,2'si lisans mezunu ve kalan %3,1'lik kısmı lisansüstü eğitim mezunu babalar oluşturmaktadır.

Tablo 3.9. ' de ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3.9. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Ölçeği ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	2,875	5	,575	1,396	,230
Gruplar içi	51,060	124	,412		
Toplam	53,934	129			

Tablo 3.9.'de görüldüğü üzere örnekleme giren öğrencilerin ANOVA testi sonuçlarına göre p değeri ,230 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersine yönelik tutumun öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı farklılaştırma tespit edilmemiştir.($p>0,05$)

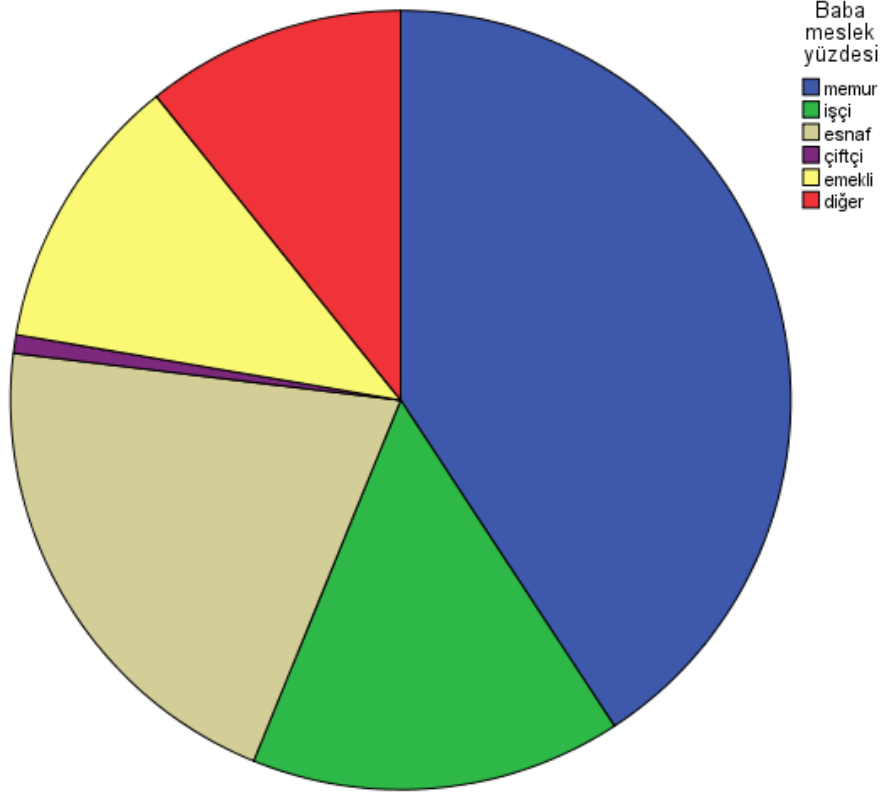
2.4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan babalarının mesleklerinin sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.10.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.10. Baba Meslek Grubuna Göre Frekans Tablosu

	Frekans	Yüzde
Memur	53	40,8
İşçi	20	15,4
Esnaf	27	20,8
Çiftçi	1	,8
Emekli	15	11,5
Diğer	14	10,8
Toplam	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerinin pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.5.'de verilmiştir.

Grafik 3.5. Baba Meslek Grubuna Göre Pasta Grafik karşılaştırılması

Tablo 3.10. ve grafik 3.5.' de görüldüğü üzere yapılan ölçüğe katılan öğrencilerin babalarının %40,8'i memur gurubu, %15,4'ü işçi gurubunda, %20,8'i esnaf, %0,8'i çiftçi, %11,5'u emekli ve kalan %10,8 babada diğer meslek gurubunda yer almaktadırlar.

Tablo 3.11. Meslek Gruplarına Göre Ortalama Tablosu

Meslek	N	Ortalama	Standart Sapma
Memur	53	3,4285	,77295
Esnaf	27	3,5957	,61086
Çiftçi	1	4,25	
Emekli	15	3,51	,38045
diğer	14	3,96	,6446

Tablo 3.11.'de görüldüğü üzere esnaf çocuklarının resim dersine yönelik tutumları emekli ve memur çocuklarına göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. ($X_{ortalama} 4,25 > 3,42$).

Tablo 3.12. 'de ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3.12. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	3,989	5	,798	1,98	,086
Gruplar içi	49,945	124	,403		
Toplam	53,934	129			

Tablo 3.12.'te görüldüğü üzere örnelemeye giren öğrencilerin ANOVA testi sonuçlarına göre p değeri ,086 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersine yönelik tutumun öğrencilerin babalarının meslek dalları arasında anlamlı farklılaştırma tespit edilmemiştir.($p>0,05$)

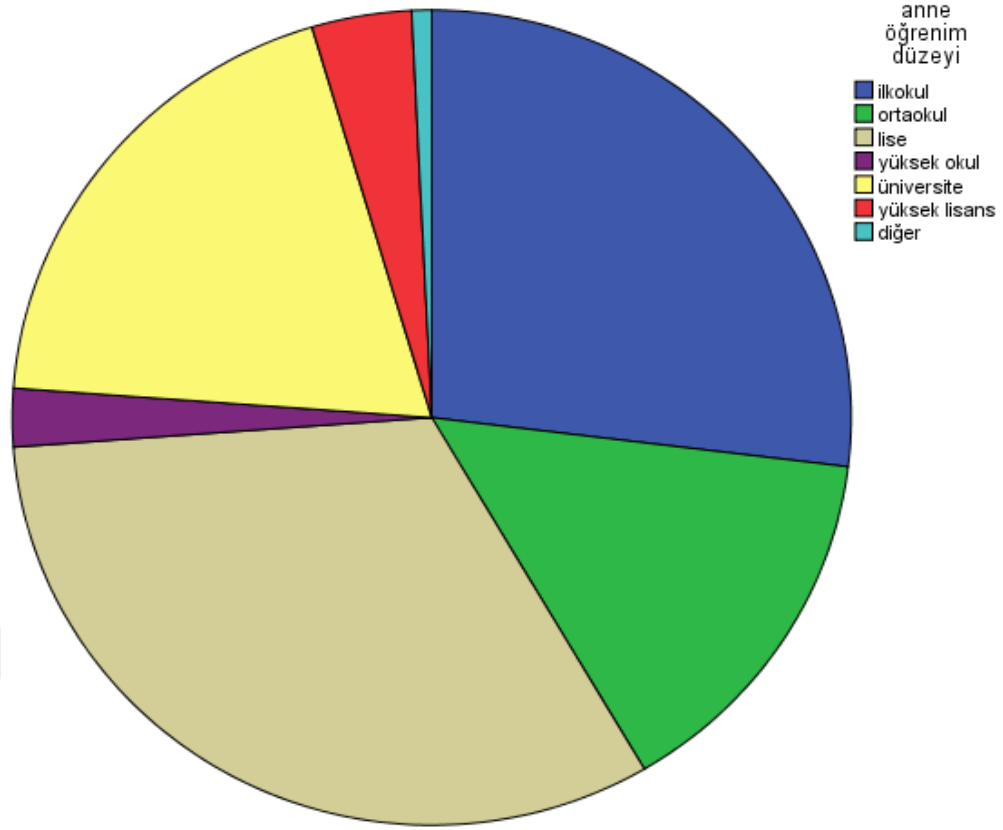
2.4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerinin sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.13.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.13. Anne Öğrenim Düzeyi Frekans Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde
ilkokul	35	26,9
ortaokul	19	14,6
lise	42	32,3
yüksek okul	3	2,3
üniversite	25	19,2
yüksek lisans	5	3,8
diğer	1	,8
Total	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyleri pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.6.'de verilmiştir.

Grafik 3.6. Anne Öğrenim Düzeyi Pasta Grafik karşılaştırılması

Tablo 3.13. ve grafik 3.6.' da görüldüğü üzere yapılan ölçeğe katılan öğrencilerin annelerinin %26,9'u ilkokul mezunu, %14,6 ortaokul mezunu, %32,3'ü lise mezunu, %2,3'ü yüksek okul mezunu, %19,2'si lisans mezunu ve %3,8'i lisansüstü mezunu ve kalan %0.8'lik kısım ise diğer grubundan olan anneler oluşturmaktadır.

Tablo 3.14. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları

Öğrenim durumu	N	%	Ortalama
İlkokul	35	26,9	3,66
Ortaokul	19	14,6	3,52
Lise	42	32,3	3,62
Üniversite	25	19,2	3,37
Yüksek Lisans	5	3,8	3,60

Tablo 3.14.' de görüldüğü gibi öğrencilerin tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde ise eğitim seviyesi üniversite olan annelerin çocukları hariç diğer eğitim seviyelerindeki annelerin çocuklarının Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca annesi

ilkokul mezunu olan çocukların diğerlerine göre daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.15.'te ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	1,849	6	,308	,728	,628
Gruplar içi	52,085	123	,423		
Toplam	53,934	129			

Tablo 3.15.'te görüldüğü üzere örnelemeye giren öğrencilerin ANOVA testi sonuçlarına göre p değeri ,628 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersine yönelik tutumun öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı farklılaştırma tespit edilmemiştir.($p>0,05$)

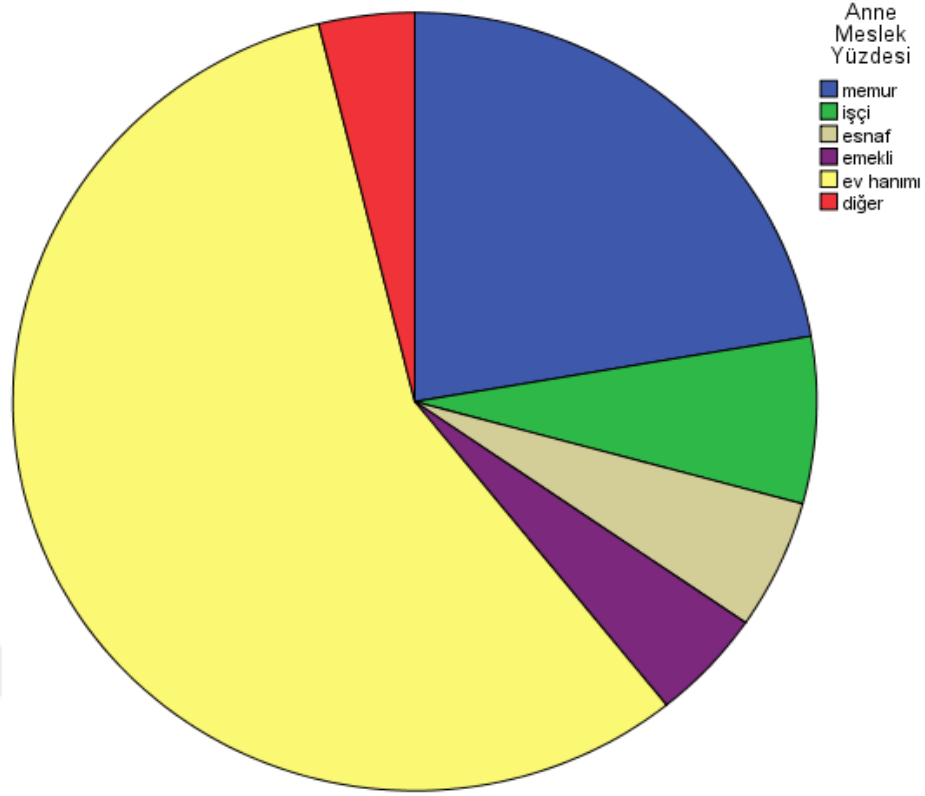
2.4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin mesleklerinin sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.16.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.16. Anne Meslek Grupları Frekans Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde
memur	29	22,3
işçi	9	6,9
esnaf	7	5,4
emekli	6	4,6
ev hanımı	74	56,9
diğer	5	3,8
Total	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin mesleklerinin pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.7.'de verilmiştir.

Grafik 3.7. Anne Meslek Grubu Pasta Grafik Karşılaştırılması

Tablo 3.16. ve grafik 3.7.' de görüldüğü üzere yapılan ölçüğe katılan öğrencilerin annelerinin meslek grubu karşılaştırıldığında, %22,3'ü memur grubu, %6,9'u işçi grubu, %5,4'ü esnaf grubundan, %4,6'sı emekli grubu, %56,9'unun ev hanımı olduğu ve kalan %3,8'lik kısım ise diğer meslek grubundan olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.17. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Puan Ortalaması

Anne Meslek	N	%	Ortalama
Memur	29	22,3	3,34
İşçi	9	6,9	3,26
Esnaf	7	5,4	3,36
Emekli	6	4,6	3,67
Ev Hanımı	74	56,9	3,70

Tablo 3.17.'de görüldüğü gibi öğrencilerin tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar incelendiğinde mesleği işçi sınıfı olan annelerin çocukları hariç diğer meslek gruplarında görsel sanatlar dersine ilişkin tutum ölçeği puan ortalamalarının olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 3.18.' de ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3.18. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	4,158	5	,832	2,072	,043
Gruplar içi	49,776	124	,401		
Toplam	53,934	129			

Tablo 3.18.'te görüldüğü üzere örnelemeye giren öğrencilerin ANOVA testi sonuçlarına göre p değeri ,043 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersine yönelik tutumun öğrencilerin annelerinin meslekleri arasında anlamlı farklılaştırma tespit edilmiştir.($p < 0,05$)

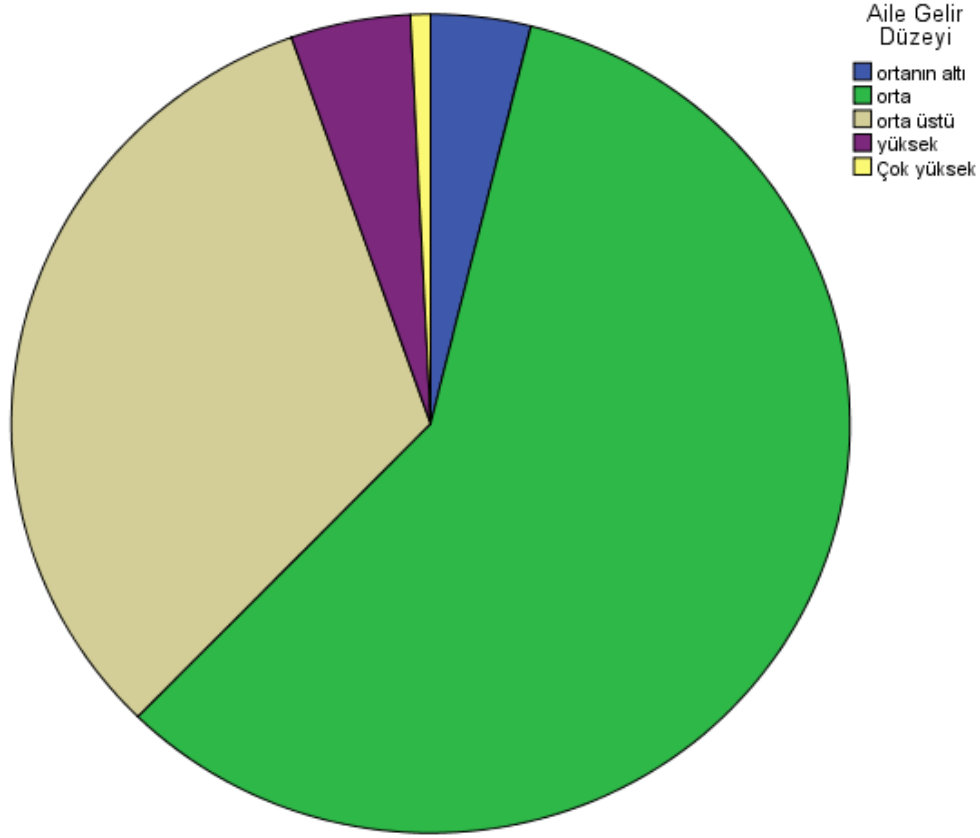
2.4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir düzeylerinin sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.19.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.19. Aile gelir Düzeyi Frekans Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde
Ortanın altı	5	3,8
Orta	76	58,5
Orta Üstü	42	32,3
Yüksek	6	4,6
Çok yüksek	1	,8
Toplam	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir düzeylerinin pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.8.'de verilmiştir.

Grafik 3.8. Aile gelir Düzeyi Pasta Grafik Karşılaştırması

Tablo 3.19. ve grafik 3.8.' de görüldüğü üzere yapılan ölçeğe katılan öğrencilerin aile gelir düzeyleri karşılaştırıldığında, %3.8'i ortanın altı, %58,5'i orta, %32,3'ü orta yüksek, %4,6'sı yüksek ve %0,8 'i çok yüksek grubunda yer almaktadır.

Tablo 3.20. 'de ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3.20. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumun ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	2,792	4	,698	1,706	,153
Gruplar içi	51,143	125	,409		
Toplam	53,934	129			

Tablo 3.20.'de görüldüğü üzere örnekleme giren öğrencilerin ANOVA testi sonuçlarına göre p değeri ,153 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersine yönelik tutumun öğrencilerin ailelerinin gelir durumu arasında anlamlı farklılaştırma tespit edilmemiştir.($p>0,05$)

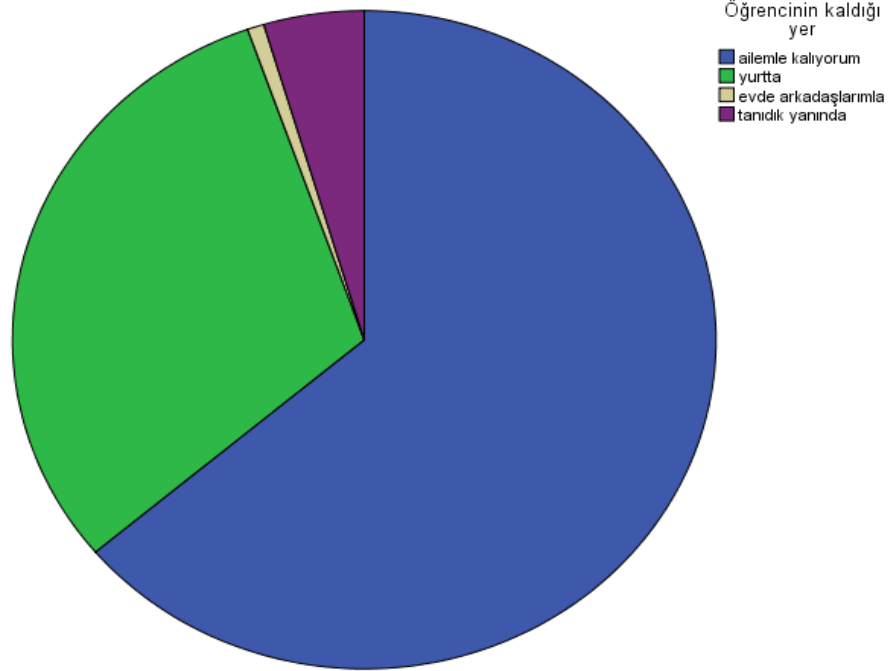
2.4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin kaldığı yerlerin sayı ve yüzde dağılımı değişkenine ait betimsel bulgular aşağıda tablo 3.21.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.21. Öğrencinin kaldığı Yer Grubu Frekans Tablosu

	Kişi Sayısı	Yüzde
Ailemle kalıyorum	83	63,8
Yurtta	40	30,8
Evde	1	,8
Arkadaşlarımla		
Tanıdık yanında	6	4,6
Toplam	130	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin kaldığı yerlerin pasta grafik şeklinde karşılaştırılması grafik 3.9.'de verilmiştir.

Grafik 3.9. Öğrencinin kaldığı Yer Grubu Pasta Grafik Karşılaştırılması

Tablo 3.21. ve grafik 3.9. şekil incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin kaldığı yerlere bakıldığında ise %63,8'i ailesiyle kalmakta, öğrencilerin % 30,8'i yurttta kalmakta, %0,8'i evde arkadaşlarıyla ve kalan %4,6'lık kısmı ise tanıdık yakınlarında kalmaktadırlar.

Tablo 3.22. 'de ise Görsel Sanatlar Dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3.22. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumun ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	1,553	3	,518	1,245	,296
Gruplar içi	52,381	126	,416		
Toplam	53,934	129			

Tablo 3.22.'de görüldüğü üzere örnelemeye giren öğrencilerin ANOVA testi sonuçlarına göre p değeri ,296 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersine yönelik tutumun öğrencilerin barınma durumları arasında anlamlı farklılaştırma tespit edilmemiştir. ($p>0,05$)

2.5.Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumun Alt Boyutları ile Verilerin Karşılaştırılması

Kullanılan ölçeğin alt boyutları dersin sağladığı kazanımlara yönelik tutumlar, derse verilen öneme ilişkin tutumlar, derse yönelik olumsuz tutumlar, dersin içeriğine yönelik tutumlar ve derse olan sorumluluk düzeyine ilişkin tutumlardır. Cinsiyet ve alt boyutlar arası T-testi analizi yapıldığında dersin sağladığı kazanımlara yönelik tutumlarda p değeri ,065 olup cinsiyet ile boyut arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Derse verilen öneme ilişkin tutum ile cinsiyet arasında ise p ,135 değerini alıp anlamlı fark tespit edilememiştir. Derse yönelik olumsuz tutumlar ile cinsiyet arasında ise p ,012 değerini alıp anlamlı fark tespit edilmiştir. Dersin içeriğine yönelik tutumlar ile cinsiyet karşılaştırıldığında p değeri ,395 olup anlamlı fark tespit edilememiştir. Derse olan sorumluluk düzeyine ilişkin tutum ile cinsiyet arasında ise p değeri ,025 olup anlamlı farklılık vardır . ($p<0,05$)

Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları ile sınıf düzeyi karşılaştırıldığında ilk dört alt boyutta anlamlı fark tespit edilememiş olup sadece derse olan sorumluluk düzeyine ilişkin tutum ile sınıf düzeyi arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.($p < 0,05$) Dolayısıyla sınıf düzeyi değıştikçe görsel sanatlar dersine yönelik tutumda değıştiğini anlayabiliriz.

Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları ile öğrencinin baba mesleği karşılaştırıldığında ise hiçbir alt boyutta anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları ile öğrenci babasının eğitim düzeyi ile üç alt boyutta anlamlı fark tespit edilememiştir. ($p > 0,05$). Babanın eğitim durumu ile öğrencinin derse verilen öneme ilişkin tutum arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir($P:0,039 < 0,05$). Babanın eğitim durumu ile öğrencinin derse olan sorumluluk tutumu üzerinde anlamlı fark vardır.($p:0,043 < 0,05$)

Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları ile anne meslek durumuna göre anlamlı fark tespit edilememiştir.($p > 0,05$)

Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları ile anne eğitim durumuna göre anlamlı fark tespit edilememiştir.($p > 0,05$)

Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları ile gelir düzeyine göre anlamlı fark tespit edilememiştir.($p > 0,05$)

Kullanılan görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutları ile öğrencinin barınma durumuna göre anlamlı fark tespit edilememiştir.($p > 0,05$)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, Sinop ilinde öğrenim gören 50'si erkek, 80'i kız toplam 130 öğrencinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum ile cinsiyet, sınıf düzeyi, baba eğitim durumu, baba mesleği, anne eğitim durumu, anne mesleği, gelir düzeyi ve öğrencinin barındığı yer arasında anlamlı fark olup olmadığına ait elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Araştırmada kız ve erkeklerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum ortalamaları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sonuç olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran görsel sanatlar dersine yönelik tutumu daha fazladır. Akkaya'nın yaptığı çalışmaya bakıldığında da kız öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları erkeklere göre daha fazla olduğu yazmaktadır. Kız öğrencilerin duyuşsal becerilerinin erkeklere göre daha başarılı olduğundan anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Araştırmada sınıf düzeyleri ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarına bakıldığında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Bunun nedeni de sınıf düzeyi arttıkça tutum ortalamaları düşmüştür dolayısıyla sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları düşmüştür. Sınıf düzeyleri arttıkça öğrencilerin sınav odaklı çalışma zorunluluğundan sanata ilgileri azalmaktadır. Öğrencilerin işlenmeyi bekleyen sanatsal zekaları ve yaratıcılıkları sanat eğitime daha önemli hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Öğrencilerin babalarının meslekleri ile öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Fakat görsel sanatlar dersi tutum ortalamaları incelendiğinde esnaf çocuklarının ortalamalarının memur çocuklarının ortalamalarından fazla olduğu tespit edilmiş ve buradan esnaf çocuklarının görsel sanatlar dersine yönelik tutumları daha fazla olduğu çıkarılabilir.

Öğrencilerin annelerinin meslekleri ile öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. İşçi sınıfında olan annelerin çocukları üzerinde görsel sanatlar dersine yönelik tutumları düşük olduğu tespit edilmiştir. Diğer meslek gruplarında ise görsel sanatlar dersine yönelik tutumları yüksek olduğu gözlenmiştir.

Diğer demografik değişkenler olan öğrencilerin babalarının öğrenim durumları, annelerin öğrenim durumları, aile gelir düzeyleri ve öğrencilerin barındığı

yerlerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Bireylerin yeteneklerini en üst düzeyde kullanabilmeleri ve yeteneklerinin farkına varmaları için eğitim sisteminde sanat alanına daha çok yer verilmesi gerekmektedir. Görsel sanatlar alanında yetenekli öğrencilerin aile eğitimi ve okul öncesi seviyesinde fark edilerek yönlendirilmesi düşünülmektedir. Bu farkındalığın sağlanması için de okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin belirli periyotlarda eğitimlere tabi tutulması önerilmektedir. Yeteneklerin ortaya çıkarılabilmesi için tüm öğrencilerin kullanımına uygun, tam donanımlı yetenek atölyeleri ve araç gereçlerin sağlanması önerilmektedir.

Genel yetenek yönetimi anlayışı olarak görsel sanatlar ders saatlerinin artırılarak müfredat sisteminde önemli bir alan haline getirilmesi önerilmektedir.

Aile, öğretmen ve okul yönetiminin öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda planlama ve yönlendirmeler yapması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKAT İlter, BUDAK Gönül, BUDAK Gülay, İşletme Yönetimi, İzmir, 1997

ALAKUŞ Ali Osman, Sanat eğitiminin gerekliliği ve İşlevi, Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi, Pegem Akademi, Ankara, 2005

ARKONAÇ Sibel, Sosyal Psikoloji, Melisa Matbaacılık, 2. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005

ARONSON Elliot, Social Psychology, 5. Baskı, Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall, 2005

AYDIN Orhan, Tutumlar, Davranış Bilimlerine Giriş, (293-307), Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1987

AYDIN Mustafa, Eğitim Yönetimi, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 1991

BARANSEL Atilla, Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi, 1. Cilt, İstanbul Üniversitesi Yayını, No: 2684, İstanbul, 1979

BARLI Önder, Davranış Bilimleri, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2007.

BAYSAL Can ve TEKARSLAN Erdal, Davranış Bilimleri, Güven Mücellit, 4. Baskı, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 2004

BERK Nurullah, 50. Yılda Resim Sanatımız ve Gelişimleri, Kültür ve Sanat, İstanbul, 1973

BURSALIOĞLU Ziya, Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Personel Eğitim Merkezi Yayın No: 9, Ankara, 1994

BUYURGAN Serap ve BUYURGAN Ufuk, Sanat Eğitimi Ve Öğretimi, 2. Baskı, Pegem AYayıncılık, Ankara, 2007

BUYURGAN Ufuk ve BUYURGAN Serap, Sanat Eğitimi ve Öğretimi, 3. Baskı Pegem Yayıncılık, Ankara, 2007

CAN Abdullah, SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi, 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2014

CEMALCILAR Bayar ve ÖZALP Aşkun, İşletmecilik Bilgisi, Eskişehir İTİA Yayını, Ankara, 1976.

ÇIRPAN Hüseyin, ŞEN Aykut, İşletmelerde Yenilikçiliği Geliştirmede Etkili Bir Araç Yetenek Yönetimi, Eflatun Eğitim ve Danışmanlık, 2009

ERBAY Mutlu, Plastik Sanatlar Eğitimi' nin Gelişimi, 1. Basım, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1997

ERDOĞAN İrfan, Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği, Sistem Yayıncılık

EREN Erol, Yönetim Psikolojisi. İ. Ü. İşletme İktisadi Enstitüsü 30. Yıl Yayınları No: 2, İstanbul, 1984

FRANZOI Stephen L. Social Psychology, McGraw Hill, Boston, 2003

GÖKAYDIN Nevide, Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı, Sedir Yayınevi, Ankara, 1990

GÖKSU Turgut, Sosyal Psikoloji, Sözkese Matbaacılık, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007

GÜNEY Salih, Davranış Bilimleri, Göksu Matbaacılık, Nobel Yayınevi, Ankara, 2000

HERGÜNER Gülten, Eğitim Yönetimi Notları, İstanbul, 1999

İNCEOĞLU Metin, Tutum Algı İletişim, 1. Baskı, Verso Yayıncılık, Ankara, 1993

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem, İnsan ve İnsanlar, Sistem Matbaacılık, 10. Baskı, Evrim Yayınevi, İstanbul, 2004

KIRIŞOĞLU Olcay Tekin, Sanatta Eğitim, Demircioğlu Matbaası, Ankara, 1991

MEYDAN LARAUSSE, Büyük Lügat ve Ansiklopedi Cilt 20, 1992, s.347

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI, Görsel Sanatlar Dersi (1–8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu, MEB Yayınları. Ankara, 2008

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI, Ortaöğretim Programı Görsel Sanatlar Dersi (9-12 Sınıf) öğretim programı, MEB Yayınları, Ankara, 2009

ODABAŞI Yavuz ve BARIŞ Gülfidan, Tüketici Davranışı, Ayhan Matbaası, 2. Baskı, MediaCat Akademi, İstanbul, 2003

OKTAY Mahmut, İletişimciler için: Davranış Bilimlerine Giriş, Azizkan Mücellithanesi, Der Yayınları, İstanbul, 1996

ÖZDAMAR Kazım, Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler), 2. Baskı, Kaan Kitabevi, Eskişehir, 1999

ÖZER Birol, Yorumlar, MSÜ. Yayınları, İstanbul, 1986

ÖZSOY Vedat, Görsel Sanatlar Eğitimi (Resim- İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri), 2. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Basımevi, Ankara, 2007

PAÇACI Gönül, Cumhuriyet'in Sesli Serüveni, Cumhuriyet'in Sesleri, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999

PETTY Richard E, Attitude Change, Abraham Tesser, Advanced Social Psychology, McGraw Hill, Boston, 1995

SİPAHİ Beril, YURTKORU Serra, ÇİNKO Murat, Sosyal Bilimlerde SPSS'le veri analizi, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2008

ŞARMAN Kansu, Türk Prometheler, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2005

ŞERİF Carolyn ve ŞERİF Muzaffer, Sosyal Psikolojiye Giriş, (Çev. Aysun Yavuz ve Mustafa Atakay), Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1996

ŞİMŞEK Şerif, Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış, Nobel Yayın Dağıtı, Ankara, 1998

TANSUĞ Sabiha, Çağdaş Türk Sanatı, Remzi Kitap Evi, Evrim Matbaa, İstanbul, 1993

TAVŞANCIL Ezel, Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, 3. Baskı, Nobel Basımevi, Ankara, 2006

TAYLOR Shelley, Social Psychology, Upper Saddle River, NJ: Pearson/ Prentice Hall, 2006

TEPECİK Adnan, Sanat Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Üç Alan Kavramı, Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası, Ankara, 2002

TURANİ Adnan, Batı Anlayışına Dönük Türk Resim Sanatı, İşbank Yayınları, İstanbul, 1977

UPPER Saddle River, NJ: Pearson/ Prentice Hall, 1969: 294; Gardner, 1989: 168’ den aktaran: Ayaydın,b: 161), Arnheim, 2010

USAL Alparslan ve KUŞLUVAN Zeynep Davranış Bilimleri (Sosyal Psikoloji), Meta Matbaacılık, 4. Baskı, Fakülteler Kitabevi, İzmir, 2002

MAKALELER

AYAYDIN Abdullah, Bilgi Çağında Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği, Ekev Akademi Dergisi, 13 (41), 2009, s.437-446

AYAYDIN Abdullah, Görsel Sanatlar Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme Süreci Üzerine, Milli Eğitim Dergisi, 187, Ankara, 2010, s.240-250

ALTUNTUĞ Nevriye, Rekabet Üstünlüğünün Sürdürülebilmesinde Yeteneklerin Rolü, Yetenek Yönetim Yaklaşımı, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y,C.14, 2009, s. 449

ÖZTOP Şener, Soruların ve Sorunların Işığında Sanat Eğitiminde Karşıtı Aramak, Çağdaş Eğitim Dergisi, 23 (239), 1998, s.35-36

TARLAKAZAN Burak, Atatürk ve Sanat Kavramı Üzerine Düşünceler, Bilge Dergisi, C.10, 2003, s. 30-35

TEZLER

BATUR Meral, İlköğretim I. Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Kazanımlar Ögesinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, s. 7 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

DEMİREL İrfan Nihan, Köy ve Kent Okullarında Öğrenim Gören İlköğretim II.Kademe Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, 2011, s. 71 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

CEYLAN Nevin, İnsan Kaynakları Yönetiminde Yetenek Yönetimi ve Bir Uygulama, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İnsan Kaynakları Anabilim Dalı, İstanbul, 2007, s.5 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖZDEN Berrin, Yönetim Bilimi Açısından Üstün Yetenekli Çocukların Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, İstanbul, 2015, s.55 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

YILMAZ Tolga, Yetenek Yönetimi Kavramı İçerisinde Yetenek Havuzu Oluşturulması ve Yönetimi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul, 2009, s.11 **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

İNTERNETKAYNAKLARI

<https://www.slideshare.net/haldunbilgi/grsel-sanatlar-program-ve-retmen-klavuz-kitab> (Erişim Tarihi: 16.05.2017)

<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201771714162172708G%C3%96RSEL%20SANATLAR%201-8.pdf> (Erişim Tarihi: 16.05.2017)

http://www.boyabatsml.k12.tr/images/2014_2015_OGRETIM_YILI/Yillik_Planlar_2014_2015_Yili/Plan/Gorsel_Sanatlar_Ogretim_Programi_DOKUZ.pdf (Erişim Tarihi: 16.05.2017)

<http://hrturkiye.com/index.php/temel-yetenek-ve-dis-kaynak-kullanimi/> (Erişim Tarihi: 16.05.2017)

EKLER

Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğrenciler,

Bu ölçek sizin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen sorulara içten, samimi ve doğru bir şekilde cevap veriniz ve işaretsiz ifade bırakmayınız. Bu konuda gösterecek olduğunuz özen, araştırma açısından çok önemlidir.

Size verilen tablodaki her ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ifadenin altındaki kutucuklardan yalnızca bir tanesini (X) şeklinde işaretleyerek, belirtiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU	
Seçtiğiniz ifadenin altındaki kutucuklardan yalnızca bir tanesini (X) şeklinde işaretleyerek, belirtiniz	
Cinsiyet:	
☐ Kız ☐ Erkek	
Sınıf:	
☐ 9 ☐ 10 ☐ 11 ☐ 12	
Babanızın Öğrenim Durumu:	
☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksek Okul ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Diğer:.....	
Babanızın Mesleği:	
☐ Memur ☐ İşçi ☐ Esnaf ☐ Çifçi ☐ Emekli ☐ İşsiz ☐ Diğer:.....	
Annenizin Öğrenim Durumu:	
☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksek Okul ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Diğer:.....	
Annenizin Mesleği:	
☐ Memur ☐ İşçi ☐ Esnaf ☐ Çifçi ☐ Emekli ☐ İşsiz ☐ Ev Hanımı ☐ Diğer:.....	
Aile Gelir Düzeyi:	
☐ Düşük ☐ Ortanın Altı ☐ Orta ☐ Orta Üstü ☐ Yüksek	
Nerede Kalıyorsunuz:	
☐ Ailemle ☐ Yurtta ☐ Evde Arkadaşlarımla ☐ Bir tanıdık ya da Akraba Yanında ☐ Diğer:.....	

GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ					
Aşağıdaki her ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derece de katıldığınızı ya da katılmadığınızı, ifadenin yanındaki kutucuklardan yalnızca bir tanesini (X) şeklinde işaretleyerek, belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Görsel Sanatlar dersi doğadaki güzellikleri fark etmemi sağlar					
2. Görsel Sanatlar dersinin bağımsız düşünme becerisi kazandırdığına inanıyorum					
3. Görsel Sanatlar dersinin bir olayı çok yönlü düşünebilmemde bana katkı sağladığına inanıyorum					
4. Görsel Sanatlar dersinin kendime olan güvenimi arttırdığına inanıyorum					
5. Görsel Sanatlar dersinin çekingenlik konusundaki sorunların üstesinden gelmemde etkili olduğuna inanıyorum					
6. Görsel Sanatlar dersi estetik duygumun gelişmesini sağlar					
7. Görsel Sanatlar dersinin hayal dünyamı geliştirdiğine inanıyorum					
8. Görsel Sanatlar dersi dikkat yönümü geliştirir					
9. Görsel Sanatlar dersi kendimi özgür hissetmemi sağlar					
10. Görsel Sanatlar dersine ayrılan zamanın yetersiz olduğunu düşünüyorum					
11. Görsel Sanatlar dersi en sevdiğim dersler arasındadır					
12. Görsel Sanatlar dersi zevkli ve eğlenceli bir derstir					
13. Görsel Sanatlar dersinin önemli bir ders olduğunu düşünüyorum					
14. Görsel Sanatlar dersinin diğer dersler kadar gerekli olduğunu düşünüyorum.					
15. Görsel Sanatlar dersinde kullanılan öğretim tekniklerinin sıkıcı olduğunu düşünüyorum					
16. Görsel Sanatlar dersi bence boşa vakit harcamaktan başka bir şey değildir					
17. Görsel Sanatlar dersinde başka şeylerle ilgilenirim					
18. Görsel Sanatlar dersinde genellikle pasif bir şekilde oturup, dersin bitmesini beklerim					

19. Görsel Sanatlar dersinde duygu ve düşüncelerimi ifade edebileceğim uygulama çalışmalarına yeterince yer verildiğini düşünüyorum					
20. Görsel Sanatlar dersinde yapılan etkinlikleri günlük hayatta karşılaştığım problemlerin çözümünde kullanıyorum					
21. Görsel Sanatlar dersinin diğer derslere olumlu katkısı olduğunu düşünüyorum					
22. Görsel Sanatlar dersinin ünlü ressamların eserlerini incelememde katkı sağladığını düşünüyorum					
23. Görsel Sanatlar dersi için verilen ev ödevlerini düzenli olarak kendim yaparım					
24. Görsel Sanatlar dersinde resim çalışmalarımı özenle tamamlarım					

